

Moderne Slavernij

UITGAVE MONA VAN DEN BERG PHOTOGRAPHY

18 OKTOBER
DAG TEGEN
MENSEN-
HANDEL

**PLATFORM VOOR 'SURVIVORS' | 'ZIT U HIER SOMS GEDWONGEN?' | JE LEVEN WEER OP DE RIT
VAN BORDEEL NAAR HOCKEYVELD | SLAAF VAN DE AMBASSADEUR | RECHTELOOS OVER
DE GRENS | HET LAATSTE STATION VOOR DE DOOD | DIGITALE HULP VOOR ONLINE ESCORT**

Dolores Leeuwijn Foto: Mona van den Berg

COLUMN MYRTHE HILKENS

Tenminste tienduizend kinderen verdwenen na aankomst in Europa van de radar. Dat nieuws maakte Europol ruim twee jaar geleden wereldkundig. De vrees is dat een deel van die kinderen kopje onder ging in de illegale seksindustrie van Europa, in handen viel van criminele drugsnetwerken of ergens op ons continent nu onderbetaald, of niet betaald, werkt.

Afhankelijk van de afzender, kreeg deze groep kinderen in het nieuws de toevoeging 'vluchteling' of 'migrant'. Onderdeel van een 'stroom', een 'tsunami', een 'golf'. Minderjarigen op de vlucht, zonder ouders, voor oorlog, armoede of vervolging. Ze kwamen met de boot en hadden het geluk om onderweg naar Europa niet kopje onder te gaan.

Een enkeltje op zo'n boot kost vaak duizenden euro's. Dat geld verdwijnt in de zakken van mensensmokkelaars waarover we ons collectief wél boos maken. Zij faciliteren namelijk dat gelukzoekers en baardmannen, kansarmen en toekomstige integratieproblemen, zich in de richting van onze beschaafde joods-christelijke traditie bewegen. Grenzen dicht! Dat die mensensmokkelaars die de vaak dichtbevolkte boten laten uitvaren nu juist een uitvloeiende dichte grenzen zijn, beklijft maar matig.

Eenmaal uit handen van de moderne slavenbazen te water, rolde een deel van de kinderen die hier zonder ouders arriveerden dus al gauw in de armen van de mensenhandelaren ter land. Dat vreest Europol, dat denkt Unicef en daarover publiceerde ook het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM). Een medewerker van dat laatste instituut, Ellen de Ruiter, memoreerde destijds in een column: 'Je weet van de grote markt die er is voor kinderen in de seksindustrie. Want je kent de aanname van forensisch psychologen: één procent van de mannelijke bevolking heeft erotische gevoelens voor jonge kinderen, tien procent voor jongeren vanaf een jaar of dertien. Zo'n half miljoen potentiële misbruikers, alleen al in ons land.' In Nederland dus, voor de duidelijkheid.

Het nieuws over de kinderen is inmiddels vergeten. Of ze echt gedwongen geprostitueerd worden of uitgebuit door rendementsdenkende 'werkgevers'; niemand weet het zeker. Want hoe onderzoek je iets dat niet bestaat? Er kwam wel een app voor minderjarige asielzoekers, in meerdere talen. Die app wijst ze de weg naar het Europa dat wél veilig is. Voor de vergeten kinderen kwam die te laat. Het waren er tenminste tienduizend. ●

COLUMN MYRTHE HILKENS FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

NATIONAAL RAPPORTEUR MENSENHANDEL

'Op iedere school vind je seksueel uitgebuite meisjes'

Seksuele uitbuiting van minderjarigen is een belangrijk thema voor Herman Bolhaar (63), sinds februari de nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen. Hij raakte bevlogen door de slachtoffers die hij zag tijdens zijn lange carrière bij het openbaar ministerie. 'Ik sprak een meisje dat naar het conservatorium ging en binnen een half jaar achter de ramen zat. Uitgebuit door een pooier.'

TEKST RENATE VAN DER ZEE FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

Hij maakte de zedenzaak tegen Robert M. van dichtbij mee, als hoofdofficier van justitie in Amsterdam. Dat raakte hem diep. Seksuele uitbuiting van minderjarigen is dan ook een thema waar Herman Bolhaar, de nieuwe nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen, zich intensief voor wil inzetten. 'Er zijn nog steeds mensen die het niet willen weten, maar seksuele uitbuiting van minderjarigen is een wezenlijk probleem in Nederland', zegt hij. 'Het aantal seksueel uitgebuite meisjes wordt geschat op dertienhonderd per jaar. Slechts één op de tien van die meisjes is in beeld, dus we weten er erg weinig van.'

Er zijn bovendien veel verschillende vormen van seksuele uitbuiting; seksueel misbruik kan bijvoorbeeld uitlopen op uitbuiting. Als een meisje zich ooit kwetsbaar heeft getoond door onnadenkend gedrag of ze heeft de verkeerde persoon vertrouwd, dan kan diegene macht over haar gaan uitoefenen en haar dwingen tot allerlei activiteiten waar hij zelf voordeel uit trekt. We moeten daar alert op zijn en ook de verschillende verschijningsvormen kennen, want anders gebeurt het onder je ogen zonder dat je er erg in hebt. Het begint dus allemaal bij kennis, bij niet wegstappen en je realiseren dat het kan gebeuren bij je burens of op school. Bij deze getallen kun je er van uitgaan dat op iedere school meisjes rondlopen die seksueel worden uitgebuit. Zeg niet op voorhand: dat komt hier niet voor. Want dat hebben we in het verleden met mensenhandel en seksueel geweld ook gehad, dat er werd gezegd: dat komt hier niet voor. En daar zijn we behoorlijk van terug gekomen. Het is heel belangrijk dat er meer bewustwording ontstaat en dat potentiële slachtoffers weerbaar worden gemaakt.'

Hoe doe je dat, kinderen weerbaar maken?

'Helaas zijn er nog veel scholen die te weinig aandacht besteden aan seksuele weerbaarheid. En er zijn nog weinig bewezen effectieve lesmethodes, maar je hebt ze wel. In Tilburg bijvoorbeeld, waar ik onlangs was en waar ze met een erkend lesprogramma werken. Een heel betrokken leraar stelde zijn leerlingen de cruciale vraag: kun je grenzen stellen? En hoe ziet dat er eigenlijk uit, grenzen stellen? Want het begint ermee dat kinderen leren dat ze het recht hebben om over hun eigen lichaam te beslissen.'

Je ziet vaak dat een combinatie van factoren een kind kwetsbaar maken voor seksuele uitbuiting, als ze opgroeien in een multiprobleemgezin bijvoorbeeld, of een licht verstandelijke beperking hebben. Daar heb je veel gradaties in, maar die kunnen een kind extra ontvankelijk maken voor verkeerde aandacht. Deze kinderen vertrouwen sneller de verkeerde mensen en binnen de kortste tijd wordt dat vertrouwen dan op grove wijze misbruikt. Als dat gebeurt als je heel jong bent, kan dat tot trauma's leiden die lang doorwerken.'

Daarom is het zo belangrijk om er vroeg bij te zijn. Als zich eenmaal diepe trauma's hebben ontwikkeld, wat voor kans heeft zo'n kind dan nog om een redelijk stabiel bestaan op te bouwen?'

Op welke manieren vraagt u, als rapporteur, aandacht voor de problematiek van uitbuiting?

'Het is een grote opdracht. Het is niet een kwestie van een keer iets zeggen of iemand even aanspreken. Het gaat over heel veel aspecten: van preventie tot handhaving en alles wat er tussen zit. Door middel van rapporten maken we zichtbaar hoe het fenomeen er uitziet, wat we ervan weten en wat we er nog niet van weten. Het is belangrijk de feiten op een rij te hebben. Maar je moet ook zorgen dat die feiten vervolgens breed bekend worden. Dat betekent veel netwerken, veel de boer op, mensen alert maken. Mensenhandel is een breed verankerd fenomeen in onze maatschappij en het moet breed worden aangepakt, langs heel veel sporen tegelijk.'

Waar komt uw bevlogenheid vandaan?

'Als hoofdofficier van justitie in Amsterdam heb ik heel jonge slachtoffers van seksueel geweld gezien, wat veel indruk op me maakte. En ik heb als voorzitter van de landelijke Task Force Mensenhandel veel slachtoffers van mensenhandel gesproken. Loverboy-slachtoffers worden die dan genoemd, maar de term loverboy verdoezelt de realiteit: het is een misselijke, akelige vorm van pooierschap. Ik sprak ooit een meisje dat naar het conservatorium ging en binnen een half jaar haar studiebeurs kwijt was en achter de ramen zat. Uitgebuit door zo'n pooier. Die beelden heb ik vast gehouden. Op de Filipijnen heb ik vrouwen gesproken die op jonge leeftijd ten einde raad als au pair in het buitenland gingen werken en gruwelijk werden uitgebuit. Het probleem van mensenhandel is zowel nationaal als internationaal, en het zit in alle lagen van de maatschappij.'

Is er voldoende oog voor mensenhandel in Nederland?

'Ja en nee. Een paar weken geleden sprak ik voor een Rotaryclub. Ik hield een foto van Saban B. omhoog en iedereen wist wie dat was. Maar toen zei ik: hij ziet er inmiddels wel anders uit. Want er zijn andere pooiers opgestaan die gebruik maken van heel andere middelen dan alleen maar bruut geweld. Er zijn pooiers die zich manifesteren op internet en je hebt andere uitbuitingsituaties, zoals gedwongen zakkenrollerij. Mensenhandel is nog internationaler geworden dan het al was, mede door internet. Er zijn veel sectoren die er kwetsbaar voor zijn, zoals de offshore scheepvaart, de land- en tuinbouw, huishoudelijke dienstverlening en de horeca. Het is een brede cirkel. Het staat gelukkig stevig op de politieke agenda, maar waar het echt om gaat is dat er goede methodes van aanpak komen. En dat mogen geen eendagsvliegers zijn.' ●

'Zeg niet op voorhand: dat komt hier niet voor'

‘Ik had nog nooit gehoord van mensenhandel’

‘Ik moest naakt werken en werd tot bloedens toe op mijn hoofd geslagen...’ Naast me zit Marianne een kleine, stevige vrouw. Acht maanden is ze mishandeld door haar ‘werkgeefster’ in Maleisië. Ze heeft het overleefd, maar dat geldt niet voor alle Indonesiërs die in het buitenland gaan werken om de armoede te ontsnappen.

TEKST FEMKE VAN DER BIEZEN/ MENSEN MET EEN MISSIE FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

Twee dagen eerder zijn fotograaf Mona en ik geland op West Timor, in de stad Kupang. Deze stad is de hoofdstad van de provincie Oost-Nusa Tenggara, één van de armste regio's van Indonesië. In bijna ieder huishouden is er wel iemand in het buitenland, meestal in Maleisië, aan het werk. Vrouwen als huishoudster, mannen op palmolieplantages. Soms gaat het goed en komt het familielid na een paar jaar terug met geld om een huis te bouwen of een bedrijfje te beginnen. Maar vaak genoeg gaat het mis. Met dezelfde vlucht als waarmee Mona en ik reizen, zijn dit jaar alleen al 78 lichamen van ‘migrant workers’ aangekomen. Omgekomen door een ongeluk, ziekte, of mishandeling. Slechts twee van deze slachtoffers werkten legaal in het buitenland. Ik stel me voor hoe in het laadruim van het vliegtuig, naast koffers van toeristen, een doodskist ligt. Het had niet veel gescheeld of Marianne (36) was ook in een kist teruggekomen.

Langzaam in de val

Marianne woont met haar man en vier kinderen in Kupang, een dag rijden van haar geboortedorp Poli. In 2014 besluit ze haar ouders in Poli op te zoeken. Als ze daar is, worden zij en haar schoonzus benaderd door een echtpaar dat ze kennen. De vrouw van het echtpaar vertelt Marianne dat ze een visioen heeft gehad waarin God haar zei dat Marianne naar Maleisië moest gaan om te werken. ‘Ze zei me dat ik niet bang hoefde te zijn, en dat daar veel mensen uit deze streek werken. Alles zou goed komen, zij waren immers goede mensen die elke dag bidden.’ Marianne is alleen naar de basisschool geweest en heeft nog nooit gehoord van mensenhandel. Een betaalde baan heeft ze nooit gehad. Zij en haar schoonzus besluiten op het voorstel in te gaan, het lijkt een hele mooie kans en ze kennen deze mensen. Ik luister aandachtig als ze in detail vertelt hoe ze uiteindelijk in Maleisië aankomt. Haar verhaal laat zien hoe goed georganiseerd de maffia is die achter deze mensenhandel zit. Marianne vertelt hoe zij en haar schoonzus steeds in andere handen worden overgedragen. Hoe er een paspoort geregeld wordt buiten de officiële procedure om. Hoe ze op vliegvelden en in de haven opgewacht worden door vreemden die hun namen al kennen. Het laat ook zien hoeveel druk er uitgeoefend wordt als je eenmaal in de val bent gelopen. Marianne vertelt hoe ze vlak voor het vertrek naar Maleisië met een vrouw gaat winkelen voor nieuwe kleding, een tas en toiletartikelen.

Marianne heeft nog nooit een betaalde baan gehad als zij en haar schoonzus een aanbod krijgen om in het buitenland te werken. Een mooie kans, lijkt het. Maar ze wordt maandenlang uitgebuit en mishandeld.

Als haar schoonzus vlak voor vertrek bang wordt en aangeeft dat ze niet meer wil, zegt deze vrouw dat ze al een enorme schuld bij haar hebben, geld dat terugbetaald moet worden. ‘Dat geld hebben we niet’, zegt Marianne tegen haar schoonzus. ‘We hebben geen keus.’

Reiskosten terugbetalen

Marianne en haar schoonzus vliegen van Kupang via Surabaya op Oost Java naar Batam, een stad op het gelijknamige eiland dat deel uitmaakt van de provincie Sumatra en dat vlak voor de kust van Singapore ligt. Een boot brengt hen naar Maleisië. Na een week in een overgangshuis

‘Help mij alstublieft’, staat er op het briefje dat ik door de voordeur naar een buurvrouw gooi’

wordt Marianne naar haar werkgeefster gebracht. ‘Mijn eigenaar’, hoor ik haar zeggen. Het gaat om een alleenstaande vrouw die in een appartement bij haar hoogbejaarde moeder woont. Marianne tekent een contract voor twee jaar, met een maandsalaris van 700 Maleisische ringgit (ongeveer 145 euro). ‘Maar’, wordt haar meteen verteld, ‘de eerste zeven maanden krijg je geen salaris, omdat je alle reiskosten nog terug moet betalen.’ ‘Mijn werkgeefster had een vriendin die vaak langskwam, die hielp me om handigheid te krijgen in het verzorgen van de hoogbejaarde moeder. Ze was aardig voor me.

Op een dag wordt mijn werkgeefster boos op me. Ze zegt dat het eten bedorven is omdat ik het niet in de koelkast heb gelegd. Ze slaat me met een bevroren vis op mijn hoofd. Vanaf die dag slaat ze me iedere dag, acht maanden lang. Ik krijg bijna geen rust meer, moet 's nachts ook werken. Ze verplicht me om 's nachts naakt te werken, vaak wordt ze zonder reden kwaad. Ik durf niet te vragen waarom, snap niet wat ik verkeerd doe. Terugkijkend vermoed ik dat ze jaloers was op de band tussen mij en haar vriendin. De mishandelingen worden erger. ‘Ze bewerkt mijn gezicht met een nijptang. Mijn tong trekt ze kapot, ik verlies tanden. Ze gebruikt de nijptang ook op andere plekken op mijn lichaam... Als Marianne haar handen voor haar borsten slaat en haar hoofd buigt, begrijp ik wat ze bedoelt. ‘Vanaf de eerste dag dat ik geslagen werd, wilde ik weg, maar ik wist niet hoe. Mijn werkgeefster vertelde me dat er in het appartementencomplex allemaal gevaarlijke mensen wonen, dat ik niet met ze mocht praten en de deur niet uit mocht. Toch besluit ik op een dag een briefje te schrijven waarop staat ‘Help mij alstublieft’. Als mijn werkgeefster er niet is, hoor ik een buurvrouw op de galerij, doe de deur open en gooi haar het briefje toe. Kort daarna komt mijn werkgeefster thuis. Die ziet dat de deur open is geweest omdat ik hem vergeten was weer op slot te doen. Ze sleurt me naar de keuken en slaat me. Een uur later komt de politie. Mijn werkgeefster beweert nog dat ik ben gevallen en me verwond heb, maar de politie neemt ons mee naar het politiebureau voor verhoor. Nadat ik mijn verhaal heb verteld, brengt iemand me naar het ziekenhuis. Ik word geopereerd aan mijn linkeroor, maar aan mijn rechteroor blijf ik doof. In afwachting van de rechtszaak, word ik naar een opvanghuis van de Indonesische ambassade gebracht. Na zes maanden kan ik mijn verhaal in de rechtszaal doen. Op een uitspraak wacht ik nog steeds. Salaris heb ik nooit gekregen.’ ●

In juli 2015 komt Marianne thuis. Van het echtpaar dat haar benaderde in haar geboortedorp is de man gearresteerd en veroordeeld, net als een andere ‘kleine man’ uit de keten van mensenhandel. De vrouw is nog steeds voortvluchtig. Haar schoonzus trof een ‘goede bazin’. In 2016 komt ze thuis. Met salaris. Marianne zet zich samen met vrijwilligers van de evangelische kerk van West Timor in om vrouwen te wijzen op de gevaren van werken in het buitenland.

LEGER DES HEILS

'We hebben een platform nodig, geen bankje achterin'

Als 'survivor' van mensenhandel weet de Ugandese Malaika als geen ander hoe lastig het is om in Nederland van slachtoffer naar succesverhaal te groeien. Haar kennis en ervaring zijn onmisbaar bij het bestrijden van een internationale gruwelijke werkelijkheid.

TEKST WILLEMJN DE JONG FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

Malaika (33) spreekt uit ervaring als het gaat om haar kennisgebied. Ze werkt namens het internationale Leger des Heils vier, soms vijf dagen per week als lobbyist in Brussel bij de Europese Unie, waar ze lobbyt voor vrouwenrechten en pleitbezorger is voor de juiste bestrijding van mensenhandel. Want er is veel mis met de huidige aanpak, zegt zij. Het feit dat ze daar met twee masterdiploma's op zak mooie dingen bereikt, is des te unieker als je beseft dat ze nog maar twaalf jaar geleden als tiener vanuit Uganda naar Nederland werd verhandeld. 'Deze maatschappij denkt dat vrouwen in de prostitutie een keus hebben, maar nadat ik zelf onder vrouwen in de prostitutie heb gewerkt, kan ik zeggen: ze zitten er allemaal in vast zonder uitweg te zien. Veel mensen kunnen zich dat niet voorstellen. Juist doordat ik zelf slachtoffer ben geweest van mensenhandel, weet ik hoe moeilijk het is om uit zo'n situatie te komen. Het is mij gelukt. Ondanks, en niet dankzij de Nederlandse regering.'

Eigen schuld

Malaika vindt het vooral belangrijk om aan te stippen hoe verkeerd er in Europa wordt omgegaan met slachtoffers van mensenhandel die illegaal in een land als Nederland belanden. 'Dat is soms op een heel subtiel niveau. Er heerst nog altijd de gedachte dat het misschien ook een beetje aan de vrouw zelf lag. Had ze niet een heel kort rokje aan? En zijn Afrikaanse vrouwen niet gewoon heel makkelijk met seks? Maar als ik mijn eigen verhaal als voorbeeld neem: ik werd door mijn mensenhandelaar gemanipuleerd met de belofte dat ik in Nederland naar school zou kunnen. Dat was niet mogelijk in Uganda; door de oorlog lag het hele onderwijs plat. Dit soort mannen weet precies waarmee ze minderjarige tieners kunnen misleiden. In Nederland bleek er van school geen sprake. Vrouwen worden vanaf aankomst in Nederland fulltime verkracht. Denk maar niet dat die graag in Nederland willen blijven. Het enige wat zij zien, zijn de mannen die hen hier misbruiken.' Maar die verkeerde focus is volgens Malaika vaak ook heel concreet en tastbaar. 'Dat je verblijfsvergunning is verbonden aan het feit of je handelaar wordt gepakt of niet, zegt genoeg. Het gaat de overheid nog te veel om het

bestrijden van criminelen in plaats van het beschermen van slachtoffers. Ik geloof dat die focus moet veranderen. De eerste prioriteit van de wetgeving moet zijn om slachtoffers te beschermen en survivors van hen te maken.'

Bewijzen

Zelf is Malaika acht jaar ongedocumenteerd in Nederland gebleven, omdat haar mensenhandelaar niet kon worden gevonden en veroordeeld. 'Als je er eindelijk achterkomt dat wat je wordt aangedaan wel degelijk strafbaar is in Nederland, en je de moed vindt om te ontsnappen, heb je het adres van je handelaar niet op een briefje bij je. Deze mensensmokers kennen hun rechten veel beter dan jij. Je moet als slachtoffer bewijzen dat je slachtoffer bent, dat blijkt ook uit hoe de politie omgaat met je aangifte. Ze proberen op een verkeerde manier informatie uit je te halen. De ondervragingstechnieken zijn heel agressief. Zo moeten vrouwen bijvoorbeeld heel gedetailleerd hun verkrachtingen omschrijven en hoe de mannen er uitzien die het hen aandoen. Hoe beeldender je verhaal is, hoe serieuzer je wordt genomen. Ik begrijp wel dat dat soort informatie helpt met boeven vangen, maar men onderschat hoe traumatisch dat is voor een vrouw. Dit soort kwetsbare factoren moeten meegenomen worden in de wetgeving.' In de praktijk komt het echter vaak niet eens tot het doen van aangifte. 'De Nederlandse overheid heeft een blinde vlek wat betreft de culturele achtergrond van Afrikaanse slachtoffers. Terwijl handelaren die cultuur juist misbruiken om de vrouwen volledig in hun macht te houden. Dat gebeurt bijvoorbeeld doordat er voodoo-contracten worden afgesloten met de meisjes. Je gelooft dat je familie zal sterven, doordat er een vloek in werking treedt als je dat contract breekt. In Nederland nemen ze dat soort contracten niet serieus, terwijl het een grote drempel vormt voor Afrikaanse vrouwen om aangifte te durven doen.'

Je verhaal gebruiken

Malaika is uiteindelijk met veel hulp van verschillende organisaties uit de handen van haar handelaar gebleven, heeft twee universitaire masters gehaald en is moeder geworden van een dochter. Dat ze zo ver is gekomen, is niet bepaald exemplarisch voor ongedocumenteerde

'Ik kwam er uit ondanks, en niet dankzij de Nederlandse regering'

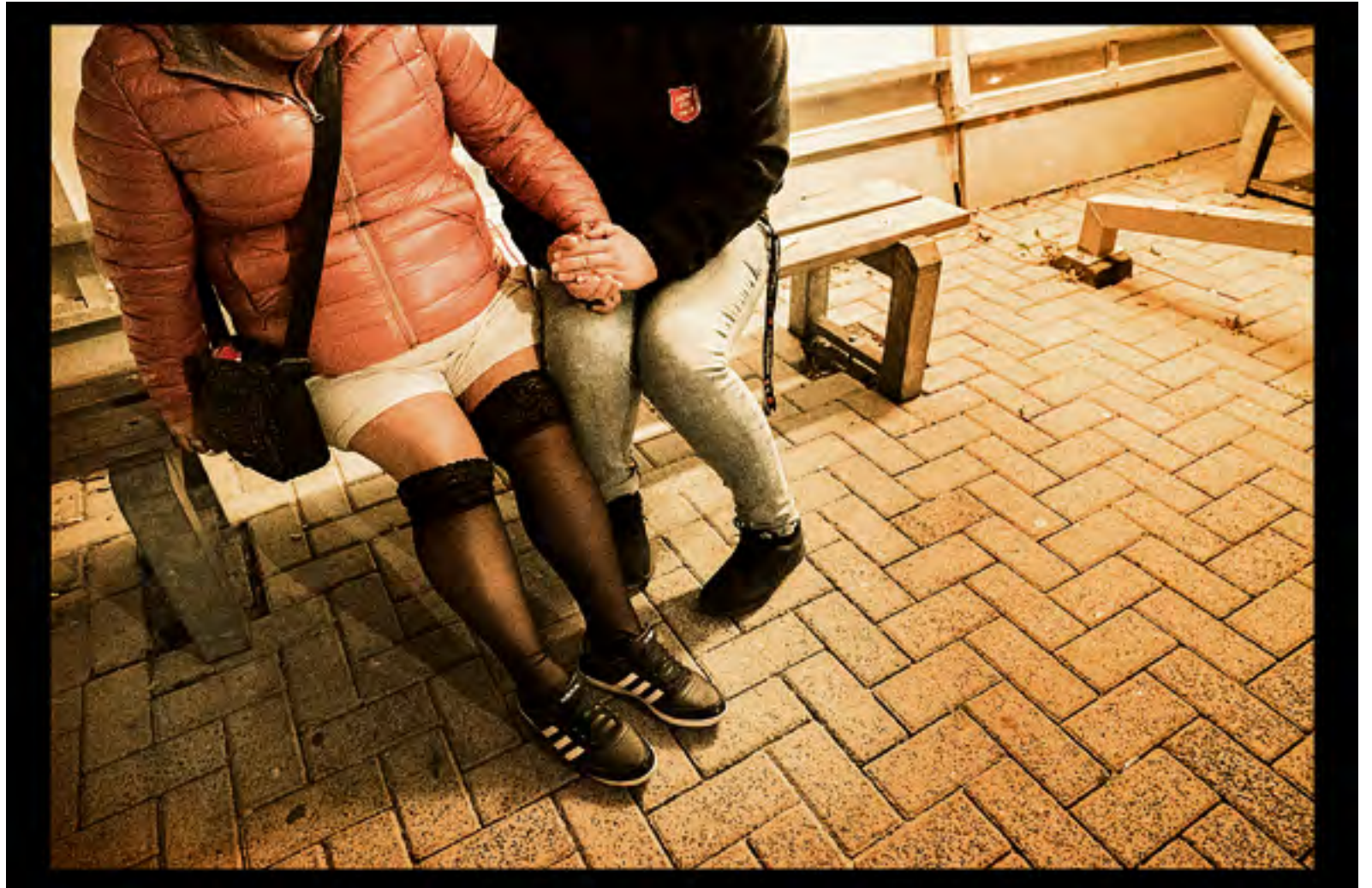
vrouwen die uit de mensenhandel komen. Volgens Malaika komt dat doordat deze groep stelselmatig als slachtoffer wordt benaderd. 'Weet je wat er veel gebeurt met vrouwen die slachtoffer zijn van mensenhandel? Organisaties staan, met goede bedoelingen, in de rij om je verhaal te gebruiken. Het verhaal is belangrijk, maar je eigen verhaal doen – keer op keer – wordt uiteindelijk een vorm van onbewuste uitbuiting. Want als ik ergens moest spreken, en herbeleven wat me is aangedaan, dan hielden mensen wel, maar niemand vroeg me: wat kan ik voor jou doen? Ik groeide nooit van het vertellen van mijn verhaal. Ik kwam daarna leeg en moe thuis, zonder geld voor eten en zonder zekerheid of ik morgen nog wel in Nederland mocht zijn. Dat gaat nog vaak mis in de omgang met slachtoffers. Ze blijven kwetsbaar. Het Leger des Heils gaat anders met mij om. Ze zien meer in mij dan alleen een storyteller. Ze zien me als holistisch mens met dromen en ambities. Survivors als ik hebben een platform nodig in plaats van een bankje achterin. Dat maakt mensen zelfverzekerd en hoopvol. Die inclusiviteit laat mensen meer zijn dan alleen het onrecht dat hen is aangedaan.'

Mentor

Dat haar mentor Ineke van Buren (zie volgende pagina) een stabiele factor vormde en er altijd voor haar was, is volgens Malaika een onmisbare factor geweest. 'Maar wat ik desondanks miste, was een voorbeeld van een vrouw die hetzelfde als ik had meegemaakt, en een survivor was geworden. Veel vrouwen die onder hun mensenhandelaar uitkomen, blijven bijvoorbeeld in de prostitutie. Ze zien geen mogelijkheid voor zichzelf om meer te worden dan dat. Daarvoor heb je ook heel veel steun nodig. En in de periode dat je als ongedocumenteerd slachtoffer het meest hulp nodig hebt, sta je er in de praktijk vaak alleen voor. Je hebt namelijk helemaal geen rechten. Dat probeer ik nu te veranderen. Door zelf een mentor te zijn voor vrouwen die in een vergelijkbare situatie zitten. En door hen te laten zien dat het kán. 'Eens een hoer, altijd een hoer' is bijvoorbeeld een leugen. Ik gebruik mijn ervaring, en groei van wat er met me gebeurd is naar iets wat ik kan doen aan het systeem. Want vrouwen die slachtoffer zijn van mensenhandel zijn zoveel meer dan alléén hun verhaal.' ●

LEGER DES HEILS

Bevrijden en opvangen is niet genoeg; met gespecialiseerde zorg krijgen vrouwen stap-voor-stap regie terug.

Verloren meisjes

'Zolang er nog één meisje verloren op straat loopt, zal ik strijden', zei oprichter van het Leger des Heils William Booth vlak voor zijn sterven. Zijn zoon Bramwell Booth enceneerde in 1885 de koop van de dertienjarige Eliza Armstrong en toonde daarmee aan dat een meisje kopen niet zo moeilijk was. Een vriend van hem, William T. Stead, zat in het complot en publiceerde hierover in de krant. Dit leidde tot de arrestatie van William, maar ook tot de invoering van de Criminal Law Amendment Act, waardoor de seksuele meerderjarigheid voor meisjes in 1885 werd verhoogd van dertien naar zestien jaar. Het Leger des Heils loopt voorop in de strijd tegen mensenhandel wereldwijd. Anno 2018 krijgt die strijd vorm in tal van projecten.

TEKST WILLEMIJN DE JONG
FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

De uitbuiting van Polen in Nederland

Tachtig procent van de Polen die in Nederland werken, wordt uitgebuit. Dat vertelt Joanna Trela, die voor het Leger des Heils in Polen de uitbuiting van Oost-Europeanen in West-Europa bestrijdt. 'Wij bestrijden handelsuitbuiting door Nederlandse bedrijven die hier personeel rekruteren te checken op verschillende onderdelen. Zijn de bedrijven geregistreerd? Kunnen ze vragen beantwoorden over de rechten van de werknemer? Is het salaris overeenkomstig met de standaard? Ook lichten we mensen hier in over hun arbeidsrechten in Nederland. Dat er zo grootschalig misbruik wordt gemaakt van Oost-Europeanen, komt vooral doordat mensen hier niet goed weten wat er wel en niet mag in Nederland.' Het meest opvallende vindt Joanna dat er blijkbaar zoveel Nederlandse bedrijven misbruik willen maken van mensen; voornamelijk in de landbouw, schoonmaak of bouw. 'Het feit dat bepaalde banen door buitenlanders worden ingevuld, zorgt in Nederland wellicht voor een minder kritische houding. Maar door verdachte signalen niet te melden, help je jezelf ook niet. Zolang werkgevers deze mensen kunnen aannemen voor de helft van een normaal salaris, misbruiken ze liever een Pool dan dat ze Nederlanders aannemen.'

Lees meer op strijdkreet.nl/artikel/hoe-polen-in-nederland-words-uitgebuit

Hoe pooiers meiden uit Moldavië de seksindustrie inlokken

'Beter een slaaf in Nederland, dan vrij zijn in Moldavië'; dat is wat veel vrouwen denken die door een mensenhandelaar worden verleid en in Nederland in de seksindustrie terecht komen, zegt Galina Ketroy, vicevoorzitter van de Europese Taskforce Human Trafficking van het internationale Leger des Heils. Al duizenden vrouwen heeft ze voorgelicht en geprobeerd ervan te weerhouden om in de val van gedwongen prostitutie te lopen. Maar het is dweilen met de kraan open. 'De meeste vrouwen denken aan het nu, en hun huidige miserabele situatie. Als je in een land leeft met grote armoede, grotendeels verwoeste huizen, geen verwarming en geen werk – dan ben je aan het overleven. Ze denken niet na over de consequenties en ze willen de man die hen verhandelt geloven. Omdat de meeste meiden een laag zelfbeeld hebben, zien ze zichzelf niet eens als slachtoffer.' Volgens Galina is haar preventieve werk een fractie van wat er nodig is om de toevoer van slachtoffers van gedwongen prostitutie te stoppen. 'Er moet worden geïnvesteerd in het onderwijs hier. Dan kunnen vrouwen in Moldavië een menswaardig bestaan opbouwen. Het is niet hun droom om seks aan mannen te verkopen. Ze worden gedwongen door hun situatie. Mensen moeten stoppen met het kopen van seks in landen als Nederland. Mensenhandel is nu gewoon te lucratief.'

Meer op strijdkreet.nl/artikel/hoe-vrouwen-vallen-voor-een-mensenhandelaar

Ilona werd verhandeld en helpt nu vrouwen uit de prostitutie

Ze werkt nu als hulpverlener in een huiskamer voor de vrouwen in de prostitutie, maar nog niet zo heel lang geleden zat Ilona zelf aan de andere kant van de tafel. Het lukte haar om zelf uit de prostitutie te stappen. Omdat ze precies weet hoe eenzaam het is om gedwongen in de prostitutie te zitten, helpt ze nu vrouwen die seks verkopen op straat. 'Ik zie het meteen als een vrouw hier voor een pooier werkt. Maar ik ben voor hen ook het levende bewijs dat het anders kan.' Ilona woonde als meisje in een jeugdopvang in Hongarije en werd, zoals ze zelf zegt, net als de meeste meisjes klaargestoomd voor de mensenhandel. 'Mijn pooier hoefde niet zoveel moeite te doen om mij aan het werk te zetten. Hij was gewoon de enige die me aandacht gaf, en ik was al blij dat hij zijn sigaretten niet op me uitdrukte.' Na jaren te zijn misbruikt in Hongarije, voelde Ilona zich vereerd dat ze naar Nederland mocht van haar pooier. 'Hij zat meer dan duizend kilometer verderop, maar toch werkte ik hier achter de ramen voor hem. Hij wist dat hij genoeg macht over me had.' Juist door deze ervaring snapt ze hoe de vrouwen die seks verkopen zich voelen. 'Ik ontmoette zelf nooit vrouwen in de prostitutie die zeiden: je kunt uitstappen. Daarom wil ik zelf wel die persoon zijn voor deze vrouwen. Ondanks waar je vandaan komt en ondanks de macht van je pooier: uitstappen kan.'

Meer op strijdkreet.nl/artikel/klanten-kijken-niet-naar-je-blauwe-plekken

LEGER DES HEILS

'Veel meiden hebben een laag zelfbeeld, ze zien zichzelf niet eens als slachtoffer.'

'Beseffen mensen wel waar ze onderdeel van uitmaken als ze iemand te weinig en zwart betalen in de huishouding, of als ze seks kopen van een vrouw?'

Met trauma in de opvang

'We zien steeds meer slachtoffers van mensenhandel in onze nacht- en dagopvang. Juist bij het Leger des Heils komen veel mensen die kwetsbaar zijn en veel kans lopen om te worden uitgebuit', zegt Ineke van Buren, Programmamanager Bijzondere Doelgroepen bij het Leger des Heils en een expert op het gebied van mensenhandel. 'Dat zijn bijvoorbeeld mensen zonder papieren, zonder netwerk of met een trauma. We vangen ze vaak op zonder te weten dat ze slachtoffer zijn van uitbuiting. Denk daarbij aan een meneer uit Polen die werkloos en dakloos is geworden en elke dag bij ons een kopje soep komt eten. Maar ook de vrouw die op straat leeft, in de prostitutie zit en haar verdiensten afstaat aan iemand anders. We ontwikkelen programma's om hier goed op te signaleren. Hier worden we steeds beter in, maar er is nog veel winst te behalen.'

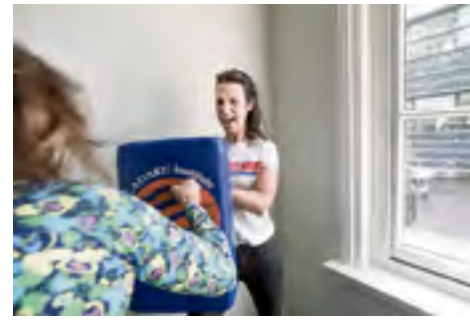
Meer op strijdkreet.nl/artikel/mensenhandel-in-de-opvang

'Waar je ook vandaan komt en hoe machtig je pooier ook is: uitstappen kan'

Ongedocumenteerd én slachtoffer van mensenhandel

Als een mensenhandelaar iemand zonder geldige papieren naar Nederland haalt, is het probleem dubbel zo groot. Het Leger des Heils helpt met het programma 'Recht in Zicht' slachtoffers van mensenhandel die daarnaast ongedocumenteerd zijn. Celine van den Berg coördineert dit project: 'Op dit moment helpen wij zestig mensen, waarvan 85 procent vrouw is. Hiervan komen er veel uit West-Afrika. Ze zijn moeilijk vindbaar voor de politie omdat er door de handelaren niet wordt geadverteerd op internet. De slachtoffers zitten vast in privéhuizen en garageboxen, en als ze eindelijk de weg naar de politie of een instantie hebben gevonden, is het lastig om hen te helpen. Veel Afrikaanse vrouwen zijn bijvoorbeeld bang voor de gevolgen van voodoo, die ze vrezen als ze over de mensenhandel zouden praten. En daarnaast hangt hun verblijfsvergunning samen met het strafrechtelijke onderzoek tegen de mensenhandelaar; als die niet wordt gevonden en veroordeeld, wordt hun verblijfsrecht ingetrokken. Wij helpen hen in hun zaak, verzamelen bewijs, maar helpen ook met het verkrijgen van meer veiligheid. Dat is soms een slaapplek zoeken, soms zorgen voor inkomsten. Deze groep mensen heeft minimale rechten en vaak ook nog de zorg voor een of meerdere kinderen. Ze leven elke dag in onzekerheid, terwijl ze ook met een trauma kampen. Hierdoor zijn zij ontzettend kwetsbaar.'

Meer op strijdkreet.nl/artikel/uitgebuit-en-zonder-rechten

Samen uit de put

Eén van de projecten waarmee het Leger des Heils vrouwen uit de prostitutie helpt, is Levenskracht in Eindhoven en Limburg. Dit is ook voor vrouwen die niet gedwongen achter het raam staan, maar vanzelfsprekend krijgen de hulpverleners van Levenskracht vaak te maken met vrouwen die worden uitgebuit, of die zich door hun situatie gedwongen zien. Het programma blijkt heel succesvol. Wat is het geheim? Florence Smeets: 'We werken met een metafoor van een put. We gaan samen met de vrouw in de put naast haar zitten, en klimmen daar samen stap voor stap uit op. We noemen onszelf expres coach en geen hulpverlener. Dat doen we omdat we willen aanhaken op de kracht die in deze vrouwen zit. Ze zijn slachtoffer, maar hebben tegelijkertijd ook een enorme veer- en draagkracht. Het feit dat ze weten te overleven in een nare situatie, zegt al genoeg. Veiligheid is altijd de eerste prioriteit, daarna helpen we ze met iets opbouwen door bijvoorbeeld praktische zaken te regelen. Het is dan belangrijk dat we echt onze beloftes nakomen, want het vertrouwen van deze vrouwen is al zo vaak beschadigd. Onderdeel van het proces waarin we hen uit de prostitutie helpen, noemen we lichaamsgericht werken. Hiervoor gebruiken we een mentale en fysieke training waarmee vrouwen weer in contact kunnen komen met hun eigen lichaam en met de emoties die daarbij ontstaan. Het accent ligt op hun eigen kracht. Ze mogen bijvoorbeeld op een boksak slaan om hun ingehouden boosheid te leren uiten.'

Meer op strijdkreet.nl/artikel/samen-uit-de-put

Wat het Leger des Heils internationaal doet tegen mensenhandel

Toen Cornel Vader zeven jaar geleden hoofd van Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg werd, dacht hij dat mensenhandel en uitbuiting al stevig op de kaart stonden binnen de organisatie. Toch bleek er destijds nog geen uitgebreid programma voor te bestaan. 'Onze hulpverleners signaleerden in de laagdrempelige opvang die we bieden steeds vaker mensen die slachtoffer waren van uitbuiting. Daarom hebben we een Europees netwerk opgezet met de Salvation Army in andere Europese landen om dit probleem internationaal te kunnen bestrijden. Uitbuiting zien we vooral in de prostitutie, en dan in het bijzonder onder de Roma-populatie, en onder kwetsbare arbeidskrachten uit Oost-Europa. Hen bevrijden en opvangen is voor ons niet genoeg. Zelfs in onze reguliere centra zijn deze mensen niet altijd veilig. Daarom ontwikkelen we meer locaties om slachtoffers van mensenhandel op te vangen en gespecialiseerde zorg te kunnen bieden. Er is hier zoveel mensenhandel doordat er blijkbaar vraag naar is. Door gericht campagne te voeren hopen we de "vraagkant" van mensenhandel tegen te gaan. Beseffen mensen wel waar ze onderdeel van uitmaken als ze iemand te weinig en zwart betalen in de huishouding, of als ze seks kopen van een vrouw? Voordat je in dat aanbod 'trapt', beseft wat de keerzijde is. Zolang wij dingen te goedkoop willen, of dingen willen die eigenlijk niet te koop zouden moeten zijn, worden mensen daarvoor misbruikt.'

Meer op strijdkreet.nl/artikel/wat-doet-het-leger-des-heils-tegen-mensenhandel

Wat er misgaat in de zorg

'De zorg zit erg in hokjes. Je bent óf een verslaafde óf je hebt een trauma. Mensen die meerdere problemen tegelijk hebben, lopen in ons zorgsysteem vaak vast', zegt Conny Rijken, die promoveerde op Mensenhandel en Hoogleraar Mensenhandel en Globalisering is op de Universiteit van Tilburg. Het onderzoek, gedaan in opdracht van expertisecentrum mensenhandel CoMensha, keek naar de hulpvraag, de opvang en de zorg voor slachtoffers met multiproblematiek, en of dat aansluit bij de behoefte. Rijken: 'Bij multiproblematiek moet je denken aan verslaving, trauma, psychiatrische problemen of een licht verstandelijke beperking – en dat in combinatie met het slachtofferschap van mensenhandel. Uit ons onderzoek bleek dat meerderjarige Nederlandse slachtoffers met multiproblematiek lastig zijn te plaatsen in het huidige zorgsysteem. Eén van de aanbevelingen van het onderzoek is om de zorg voor slachtoffers te integreren, dus een behandeling voor de combinatie van hun problemen aan te bieden. Daar is nog veel te verbeteren.'

Lees meer over dit onderzoek en de aanbevelingen op strijdkreet.nl/artikel/wat-er-anders-moet

OPVANGHUIS

Uit handen van je mensenhandelaar en dan...

FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

Op een geheime, veilige locatie in Nederland worden in huiselijke sfeer acht jonge meisjes vanaf twaalf jaar behandeld. Allemaal zijn ze slachtoffer van mensenhandel en gedwongen prostitutie. De meiden zijn daar op vrijwillige basis. Het trauma dat ze oplopen als slachtoffer van mensenhandel komt vaak bovenop trauma's die ze eerder opliepen door bijvoorbeeld een gewelddadige jeugd, uithuisplaatsing of het verblijf in talloze crisisinstellingen. Door middel van onder meer therapie met honden en paarden worden ze geprikkeld om over hun gevoelens te praten.

Ieder meisje heeft haar eigen kamer die ze naar eigen smaak kan inrichten.

Veel van de meisjes hebben toekomstdromen.

OPVANGHUIS

Roken is een manier om jezelf staande te houden en gezellig om samen met de andere meiden te doen.

Unicorn slippers: Slippers met sokken zijn hier een rage!

OPVANGHUIS

Wandelen en spelen met de hond. Uiten en herkennen van emoties.

Verzorgen, rijden en lekker knuffelen. Grenzen aangeven en stellen.

KORAAL

Je leven weer op de rit

Een flink deel van de Nederlandse slachtoffers van gedwongen prostitutie heeft een licht verstandelijke beperking. Voor hen is er nu voor het eerst een landelijk behandelprogramma. 'Ze leren stapje voor stapje hun grenzen te stellen.'

TEKST MEHLIKA SCHOPEN FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

Het moet een jaar of acht geleden zijn. Pamela Storms en Julie Bocken werken beiden bij Koraal in Limburg, een zorginstelling waar jongeren met een licht verstandelijke beperking wonen. Twee van de meisjes op hun afdeling, laten we ze Leslie en Tessa noemen, gingen in het weekend naar hun ouders en kwamen niet meer terug. Bocken: 'Zes weken later werden ze teruggevonden in een tuinhuisje.' Hoewel Leslie en Tessa er nooit over hebben willen praten, gaan Bocken en Storms er op basis van signalen en vermoedens van uit dat ze zijn geprostitueerd. Ze waren vijftien jaar.

Leslie en Tessa zijn niet de enigen. Een aanzienlijk deel van de Nederlandse slachtoffers van gedwongen prostitutie heeft een licht verstandelijke beperking (LVB), dat wil zeggen een IQ tussen 55 en 85. Een groot deel van hen woont in een zorginstelling. Om hoeveel slachtoffers het precies gaat, is lastig te achterhalen; privacygevoelige informatie komt vaak niet terug in de statistieken. Maar betrokken professionals zien een toename van het aantal slachtoffers met een LVB. De opleiding Multidisciplinaire Aanpak Bestrijding Mensenhandel (CHE) gaat uit van zo'n 70 procent. Toch was er tot voor kort geen gespecialiseerde aanpak voor deze doelgroep. Storms en Bocken gingen daarmee aan de slag en sinds april biedt Koraal het behandelprogramma YIP aan; Your Inner Power.

Weerbaarheid

Bocken: 'Vrijwel elke zorginstelling met kwetsbare cliënten krijgt ermee te maken, alleen durft bijna niemand ermee naar buiten te komen.' Er is te weinig aandacht voor deze doelgroep, vinden Storms en Bocken. Storms: 'Alle zorg en opvang zijn gericht op normaal begaafde slachtoffers van mensenhandel, terwijl een grote groep slachtoffers een licht verstandelijke beperking heeft. Deze groep vraagt echt om een andere aanpak en om gedegen kennis en expertise van mensen met een LVB.' Door de jarenlange ervaring die Bocken en Storms in hun werk hebben opgedaan, wisten ze heel goed wat zij wilden toen hun voormalige directeur hen vroeg een behandelprogramma op te zetten voor slachtoffers van mensenhandel met een LVB. Bocken: 'We wilden een programma maken waarin weerbaarheid centraal staat. De meisjes en later ook jongens moesten sterker worden en hun eigen leven weer op de rit krijgen. Dus weer op een normale manier aan de samenleving deelnemen.' Negen maanden werkten ze aan het programma, naast hun werk als gedragswetenschapper (Bocken) en teamleider (Storms) binnen het Orthopedagogisch behandelinstuut Koraal Limburg.

Grenzen aangeven

Bocken: 'Het behandelprogramma YIP werkt vanuit een specialistisch kernteam dat op basis van observatie, analyse en beschikbare cliëntgegevens behandeldoelen

Julie Bocken en Pamela Storms: 'Bij ons staat weerbaar maken centraal.'

stelt en bewaakt. Om optimaal maatwerk te bieden schakelen we, waar nodig, aanvullende expertise in. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een psychiater, gedragswetenschapper, systeemtherapeut en vaktherapeuten.' Storms vult aan: 'We praten veel – individueel en in groepsverband. En laten cliënten daarnaast veel zelf doen en ervaren. Bijvoorbeeld met behulp van een van onze gespecialiseerde programma's zoals Equithapie (werken met paarden) of de Viervoetertherapie (werken met honden). Deze therapieën richten zich onder meer op het overwinnen van angsten, zodat de cliënt weer sterk en weerbaar wordt. Bocken: 'Stel een meisje is bang om een paard aan te raken, dan proberen we te achterhalen waar die angst vandaan komt en stimuleren we haar woorden te geven aan deze angst. De volgende stap is om dat te vertalen naar een andere situatie: stel dat jongen X iets van jou wil dat jij niet wilt, hoe kan je dat dan duidelijk maken? Zo leren ze stapje voor stapje hun grenzen te stellen. En dat is hard nodig, hun grenzen zijn vaak jarenlang overschreden.'

Signalen oppikken

Inmiddels wonen er acht meisjes en jonge vrouwen tussen 12 en 27 jaar oud in de opvang. Het is een instelling

met open deuren; Koraal wil laten zien dat deze slachtoffers ook veilig wonen en beschermd kunnen worden buiten de gesloten jeugdzorg. Naast behandeling wil YIP ook de signalering verbeteren middels trainingen aan andere hulp- en zorgverleners. Bocken: 'Welke signalen geven meisjes? Hoe pikken we die signalen op? Hoe kunnen we snel ingrijpen zodat een meisje sterker wordt en niet verder afglijdt? Mensenhandelaren voelen haarfijn aan wie ze kunnen inpalmen. Vaak zijn het meisjes van wie de seksuele grenzen al in hun jeugd overschreden zijn. Hoe die mensenhandelaren dat weten is een raadsel, ze voeren echt geen diepe gesprekken met die meisjes. Maar signalen zijn dus vaak heel subtiel. Als een meisje plots veel op haar kamer zit, of minder contact met haar ouders zoekt, kan dat ook aanleiding zijn tot zorg.'

Blijven de meisjes die het YIP-programma volgen ook uit het netwerk van mensenhandelaren? Het project is nog niet lang genoeg bezig om iets te kunnen zeggen over uitstroom. Storms: 'Maar als ik die meiden zie, de stappen die ze zetten... dan geloof ik oprecht dat wij hier iets neerzetten dat heel hard nodig is en voor deze groep meisjes werkt.' ●

COALITIE TEGEN SEKSUELE KINDERUITBUITING

Hogere straffen, lokadvertenties en veiligere zorg

Seksuele uitbuiting van kinderen is een groot en urgent probleem dat dagelijks in omvang toeneemt. De drie grootste Nederlandse organisaties in de bestrijding van seksuele kinderuitbuiting slaan daarom de handen ineen.

TEKST WILLEMIJN DE JONG FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

In acht jaar tijd zijn het aantal hits op internet op kinderporno vertienvoudigd. Het aantal minderjarige slachtoffers van seksuele uitbuiting wordt door de Nationaal Rapporteur Mensenhandel geschat op dertienhonderd per jaar, en we weten niet eens of dat een onder- of bovengrens is. Sinds 2016 hebben Defence for Children – ECPAT, Terre des Hommes en het Centrum voor Kinder- en Mensenhandel (CKM) een coalitie opgericht om deze vorm van mensenhandel effectiever te bestrijden. De drie directeurs van deze organisaties leggen uit waarom deze coalitie zo noodzakelijk is, en welke resultaten ze boeken. Want hoe staat het nu precies met de seksuele uitbuiting van kinderen in ons land? 'Slecht, en het wordt alleen maar erger', zegt Carel Kok, directeur van Terre des Hommes, in antwoord op bovengestelde vraag. De organisatie is onder meer

bekend van het virtuele "lokmeisje" Sweetie, waarmee pedoseksuelen op internet worden opgespoord. 'Waar vroeger een kwetsbaar tienermeisje eerst maandenlang werd ingepalmd door een zogenoemde loverboy, zit er nu soms maar vierentwintig uur tussen het eerste contact en het moment dat het meisje in de illegale prostitutie zit.' Oorzaak daarvan is volgens hem het gebruik van internet en social media door de handelaren. 'Sextortion noemen we dat. De pooier vraagt om compromitterende foto's of filmpjes en chanteert het meisje daarna met deze beelden.'

Online verspreiding

Anke van Dijke van het CKM bevestigt dit. In de hulpverlening komen steeds meer meisjes terecht die slachtoffer zijn van een loverboy. 'We noemen het loverboys, maar het zijn keiharde criminelen.

De meisjes worden soms al op elfjarige leeftijd benaderd. Kinderen trappen er sneller in doordat het contact vaak via social media in de beslotenheid van de eigen slaapkamer plaatsvindt. Via internet ontstaat intimiteit veel sneller dan in het echte leven. De criminelen richten hun pijlen vooral op kwetsbare meisjes. Voor kinderen die al verwaarloosd zijn of eerder seksueel misbruikt, is het trauma des te groter. Maar ook kinderen uit een veilig nest worden slachtoffer.' Eén van de aandachtspunten binnen de coalitie is het sneller opsporen en strenger aanpakken van de mannen die seks willen kopen van een minderjarige. Aloys van Rest, directeur van Defence for Children, kaart aan dat de straffen voor kopers van seks van minderjarigen veel hoger moeten. 'Niet alleen de pakkans moet hoger, ook de consequenties zijn nu niet groot en afschrikwekkend genoeg.

Mensen moeten weten dat ze de bak in draaien als ze gepakt worden.' Watch Nederland zet voor dit doel lokadvertenties uit, waarin seks wordt aangeboden met jonge meerderjarigen. Op deze online advertenties komen honderden reacties. Als er in het hierop volgende chatcontact aan de orde komt dat de 'jongere' nog geen achttien is, wil meer dan zestig procent alsnog een seksafpraak maken. Carel Kok: 'Online wanen mensen zich anoniem. Door deze mannen aan te spreken op hun gedrag, hen te waarschuwen én hen te laten zien dat ze niet zo onzichtbaar zijn als ze denken – hopen we kindermisbruik te voorkomen.' Alle inspanningen voelen soms als dweilen met de kraan open: wereldwijd zoeken 750.000 mensen op ieder moment van de dag seksueel contact met een minderjarige. Carel Kok: 'Daarom is afschrikking van potentiële daders een essentieel

COALITIE TEGEN SEKSUELE KINDERUITBUITING

onderdeel van de aanpak. Niemand mag zich veilig wanen op internet en de straffen die worden opgelegd moeten daarom echt omhoog' Aloys van Rest pleit daarom voor een gedegen nationaal plan van aanpak. 'Dat is ook iets wat de politie zelf aangeeft: er is te weinig mankracht op seksuele uitbuiting van kinderen en mensenhandel en er wordt te weinig gedaan aan informatie-uitwisseling. Er moet veel meer worden samengewerkt tussen politie, het bedrijfsleven, hulpverlening, justitie en de marechaussee.'

Opgesloten

Veel seksuele kinderuitbuiting vindt plaats in vakantieparken en hotels. Aloys: 'We trainen landelijk medewerkers van vakantieparken en hotels om hierop te signaleren. Onlangs is er na een training al aangifte gedaan vanuit een vakantiepark.' Loverboyproblematiek is complex, volgens Anke van Dijke. 'Veel meisjes staan ambivalent tegenover hun pooier. Ze houden van hem en zijn tegelijkertijd doodsbang van hem. Ook niet alle meisjes willen gered worden, dus lopen bijvoorbeeld weg uit de opvang. Daarom worden ze vaak in gesloten instellingen geplaatst. Maar het is de vraag of ze dan veilig zijn. In de praktijk zien we dat het opsluiten een averechts affect heeft voor een groot deel van de meisjes: hun problemen verergeren vaak alleen maar. Daarom ontwikkelde Fier een alternatief voor het opsluiten van deze meisjes; door intensievere zorg, het opbouwen van een goede relatie en zorgvuldig te kijken naar wat een meisje heeft meegemaakt waardoor ze kwetsbaar bleek voor een loverboy.'

Aloys van Rest Defence for Children-ECPAT Nederland

Anke van Dijke CKM-Fier

Carel Kok Terre des Hommes

Verdwenen kinderen

Veel jonge slachtoffers kunnen echter geen opvang of behandeling krijgen; zij worden niet eens teruggevonden. Hierover luidde Defence for Children - ECPAT eerder al de noodklok in hun Jaarbericht Kinderrechten. In 2017 verdwenen er 360 kinderen uit de vreemdelingenopvang

'Veel meisjes staan ambivalent tegenover hun pooier. Ze houden van hem en zijn tegelijkertijd doodsbang van hem'

– een opvang waar nota bene extra bewaking is. De dreiging van seksuele uitbuiting en ontvoering blijkt onder ongedocumenteerde kinderen extra hoog. Carel Kok van Terre des Hommes is fel: 'Commerciële seksuele uitbuiting is het verschrikkelijkste dat je een kind kunt aandoen. Deze coalitie is belangrijk om er alles aan te doen om deze kinderen te bevrijden en de handel kapot te maken. Ook gewone burgers kunnen hieraan meewerken. Als je iets verdachts ziet bij een kind in jouw buurt, of je denkt dat een kind erg kwetsbaar is voor uitbuiting, dan kun je dit altijd melden bij de politie of anoniem melden bij WATCH Nederland.' De meldingen van WATCH komen terecht bij het CKM. Anke van Dijke: 'Vaak hebben mensen niet meer dan een onderbuikgevoel. Ze zijn bang dat hun dochter of een ander meisje dat ze kennen in handen is gevallen van een loverboy. Maar met een onderbuikgevoel kom je niet ver bij de politie of een instantie als Veilig

Thuis. Samen met de melder onderzoeken we of we meer informatie boven water kunnen krijgen. Regelmatig weten we zoveel informatie te verzamelen dat een zaak overgedragen kan worden aan de politie of de hulpverlening. Daarom, ook bij twijfel: melden! Het gaat hier wel om kinderen.' ●

WIE DOET WAT?

- Het **Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM)** is onderdeel van Fier, dat slachtoffers opvangt en behandelt. Het CKM heeft kennis en expertise op het gebied van kinder- en mensenhandel, onderzoekt, opinieert, lobbyt en publiceert over slachtoffers van seksuele uitbuiting en werkt samen met nationale en internationale partijen in de strijd tegen mensenhandel om de (rechts)positie van slachtoffers te verbeteren.
- **Terre des Hommes** strijdt wereldwijd tegen kinderuitbuiting. In Nederland runt Terre des Hommes de observatie- en actieunit van WATCH Nederland, waar actief informatie wordt verzameld over daders die kinderen tot prostitutie dwingen en hun klanten. Dit gebeurt onder andere via lokadvertenties en de inzet van forensisch ICT-ers.
- **Defence for Children - ECPAT** komt wereldwijd op voor de rechten van kinderen op basis van het VN-Kinderrechtenverdrag. Met onderzoek, voorlichting, belangenbehartiging, actie en rechtshulp verdedigt zij de rechten van kinderen en stellen ze schendingen aan de kaak. Defence for Children - ECPAT richt zich met name op kwetsbare kinderen en jongeren omdat zij een groter risico lopen op schending van hun kinderrechten.

WATCH Nederland krijgt meldingen van seksuele uitbuiting van minderjarigen, die worden nagevolgd op internet.

MENSENHANDEL OP DE WALLEN

‘Goedemorgen mevrouw, zit u hier soms gedwongen?’

Bij discussies over mensenhandel op de Wallen wordt altijd weer gevraagd naar harde cijfers. Helaas, die zijn er niet. Wel ontstaat er een steeds duidelijker beeld van wat daar gaande is, onder meer door twee recente rapporten en een betrokkene die aan de bel trok. ‘De nieuwe Saban B. loopt hier alweer rond.’

TEKST RENATE VAN DER ZEE ILLUSTRATIE SASKIA TANNEMAAT

Wat zijn de cijfers? Dat is de vraag die je steeds weer hoort bij discussies over mensenhandel op de Wallen. Het antwoord op die vraag is eenvoudig: die zijn er niet. We hebben gewoon geen harde cijfers. Seksuele uitbuiting is een verborgen delict en slachtoffers houden meestal hun mond. Dus is het heel moeilijk om daar kwantitatief onderzoek naar te doen. Je kunt nu eenmaal niet met een lijst langs de ramen lopen en zeggen: ‘Goedemorgen mevrouw, zit u hier soms gedwongen?’. Iemand die in de greep van een pooier leeft, zal dat niet snel vertellen. We moeten het doen met schattingen van deskundigen, maar die lopen erg uiteen. In een rapport van de nationale recherche uit 2008 komen politiemensen met schattingen tussen de 50 en 85 procent. In een onderzoek uit 2010 naar de Amsterdamse prostitutiewereld vinden respondenten, deels afkomstig uit de politie, een percentage van 30 tot 40 procent realistischer. Maar er waren ook hulpverleners die het over 90 procent hadden. Datzelfde jaar gingen enquêteurs van een plaatselijke politieke partij met vragenlijsten in het Nederlands en Engels langs de ramen op de Wallen. Aan dat onderzoek werkten 94 personen mee en daarvan vulde tien procent in dat er sprake was van dwang. Maar verreweg de meeste slachtoffers van seksuele uitbuiting houden hun mond – uit angst, schaamte of loyaliteit. Bovendien komen zij vaak uit Oost-Europa en spreken ze geen Engels en nauwelijks Nederlands. Ze kunnen zo’n enquêteformulier niet eens lezen. Het enige wat we aan die 10 procent hebben, is de wetenschap dat het waarschijnlijk veel meer voorkomt.

Nieuwe cijfers

Wat moeten we nou met al die verschillende percentages? Die verwarring was ook op het gezicht van televisiemaker Filemon Wesselink te lezen, toen hij vorig jaar in ‘Filemon op de Wallen’ een beeld probeerde te krijgen van mensenhandel in de Amsterdamse rosse buurt. Enerzijds sprak hij met een officier van justitie die het over talloze rechtszaken had waarbij slachtoffers ernstig waren uitgebuit en met een huisarts die vond dat vrouwen in de prostitutie standaard traumabehandeling moesten krijgen. Maar er was ook een raamexploitant en een zelfstandige sekswerker die hem bezwoeren dat er geen uitbuiting bestond op de Wallen. En socioloog Laurens Buijs stelde zelfs: ‘Als we gewoon kijken naar de statistieken dan is het heel weinig voorgekomen de afgelopen veertig jaar.’ Er kleeft één probleempje aan die laatste opmerking: er bestaan helemaal geen statistieken.

Afgelopen zomer verschenen er echter twee rapporten die toch wat meer duidelijkheid lijken te geven. Het rapport van de Rekenkamer Amsterdam naar de effecten van het sluiten van ramen op de Wallen – het Project 1012 – constateerde op basis van strafzaken tegen mensenhandelaren dat er in de periode 2005-2016 tenminste 119 slachtoffers van seksuele uitbuiting waren, die allemaal achter ramen op de Wallen hadden gestaan. Een absolute ondergrens, stelde de Rekenkamer. Want bij lang niet alle strafzaken zijn alle slachtoffers in beeld en lang niet

alle slachtoffers doen aangifte. Bovendien is het voor de politie heel lastig voldoende bewijs te verzamelen als het om mensenhandel gaat. De kans dat een mensenhandelaar daadwerkelijk voor het gerecht komt, is niet groot. Er is dus een absolute ondergrens van 119 slachtoffers in elf jaar, dat is grofweg bijna één per maand. De Rekenkamer stelde dan ook dat mensenhandel op de Wallen geen incident is, maar regelmatig voorkomt en noemde het een ‘serieus probleem’.

Vervolgens kwam er deze zomer nog een tweede rapport uit, opgesteld door Soa Aids Nederland en Proud, een belangenvereniging voor sekswerkers. In dat rapport schreven zij dat mensen in de prostitutie in Nederland stelselmatig veel geweld meemaken. Er waren 308 personen geïnterviewd en daarvan vertelde 97 procent dat zij of hij het afgelopen jaar geweld mee had gemaakt. Zestig procent was geconfronteerd met fysiek geweld, 78 procent met seksueel geweld en 93 procent met emotioneel geweld. Dat geeft te denken over hoe gezellig het eigenlijk echt is in de vaderlandse seksindustrie.

Aan de bel trekken

Maar waarom waren er dan toch mensen die Filemon vertelden dat het allemaal reuze meevalt? Het antwoord is simpel: omdat ze belang hebben bij een rooskleurig beeld van de rosse buurt. Het gaat om hun broodwinning en als de werkelijke omvang van uitbuiting aan het licht komt, gaan er misschien nog wel meer ramen dicht op de Wallen. Als een raamexploitant eerlijk zegt dat hij ramen verhuurt aan vrouwen die een pooier hebben, dan maakt hij niet alleen zijn eigen business te schande, dan raakt hij ook zijn vergunning kwijt omdat hij mensenhandel faciliteert. Dus houdt hij wijselijk zijn mond.

Toch was te midden van alle goedpratere in het programma één vrouw die op haar woord durfde terug te komen: Justine Leclercq, bestuursvoorzitter van My Red Light, een project waarbij (ex)prostituees hun eigen bordeel runnen, ook wel bekend als het gemeentebordeel. Ze zei vorig jaar nog vriendelijke glimlachend tegen Filemon: ‘Als er één plek is waar geen mensenhandel is, dan is het op de Wallen. Het is er de afgelopen jaren zo ontzettend schoongeveegd. [...] Hier vind je dat niet meer.’

Ruim een half jaar later trok ze aan de bel. Ze had binnen My Red Light aanwijzingen gevonden dat er vrouwen uitgebuit werden. Een van de vrouwen had letterlijk tegen haar gezegd dat ze tot prostitutie werd gedwongen. Zelfs in het modelproject van de gemeente, dat juist bedoeld was om dwang te voorkomen, bleken mensenhandelaren hun gang te kunnen te gaan. ‘Ik heb ooit beweerd dat er nauwelijks mensenhandel en dwang heerst op de Wallen’, zei Leclercq in een interview. ‘Maar daar ben ik van terug gekomen, mensenhandelaren zijn hier wel degelijk actief. De nieuwe Saban B. loopt al over de Wallen.’

Het is waar, de rapporten van de Rekenkamer en Soa Aids en het getuigenis van Leclercq halen ons nog steeds niet uit het ongewisse als het gaat om het precieze aantal slachtoffers van mensenhandel. Maar ze tonen wel aan dat mensenhandel en geweld een serieus probleem zijn op de Wallen. Dat kan echt niemand met goed fatsoen tegenspreken. ●

Veel slachtoffers houden hun mond – uit angst, schaamte of loyaliteit

MENSENHANDEL OP DE WALLEN

MENSEN MET EEN MISSIE

Rechteloos over de grens

Ruim zeven procent van de Indonesische beroepsbevolking werkt in het buitenland. Dat gaat vaak goed, maar soms ook gruwelijk mis. Als alleenstaande moeder denkt Zulfa de kans van haar leven te krijgen, maar ze belandt bij een uiterst wrede 'werkgever'.

TEKST FEMKE VAN DER BIEZEN
FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

Tegenover me zit een jonge vrouw, schuchter kijkt ze me aan. Voorzichtig begint Zulfa (23) te vertellen. Als ze drie jaar terug voor werk als babysitter in het buitenland benaderd wordt, woont ze als alleenstaande moeder bij haar ouders in een dorpje in de buurt van Bandar Lampung op het Indonesische eiland Sumatra. 'Ik had nog nooit betaald werk gehad en voelde me verantwoordelijk voor de toekomst van mijn zontje. Ik vertrok naar Maleisië en liet mijn baby achter bij mijn ouders.' Zulfa tekent een contract voor twee jaar. Haar werkgeefster, de vrouw des huizes, is goed voor haar. Zulfa doet het huishouden, zorgt voor het kind van haar bazin, gaat als babysitter zelfs mee op reis naar Japan en Hongkong. Er is sporadisch contact met het thuisfront.

Paspoort ingenomen

Als het contract ten einde loopt gaat het mis. Er wordt geen nieuw contract opge maakt, maar ze mag ook niet vertrekken. Indonesische wetgeving bepaalt dat een arbeidsmigrant een contract voor maximaal twee jaar mag ondertekenen om in het buitenland te werken. Daarna moet de arbeidsmigrant op de Indonesische ambassade in het land waar de migrant werkzaam is, toestemming krijgen om het contract te verlengen. Deze regelgeving - die er is ter bescherming van de arbeidsmigrant - wordt slecht nageleefd en amper gehandhaafd waardoor veel arbeidsmigranten na twee jaar zonder officieel contract blijven werken. Het afwezig zijn van een geldig contract werkt mishandeling in de hand. Zo gaat het ook bij Zulfa: haar paspoort wordt ingenomen en de mishandeling begint. Volgens een onderzoeksrapport van de Wereldbank uit 2017 werkt ruim zeven procent van de totale Indonesische beroepsbevolking in het buitenland; in totaal gaat het om meer dan negen miljoen mensen. Indonesische arbeidsmigranten werken vooral in Maleisië, Saudi-Arabië en Taiwan. Vanwege het hogere inkomen dat ze verdienen in deze landen, dragen ze in belangrijke mate bij aan het verminderen van de armoedesituatie in hun thuisland. Veel migranten verlaten hun land echter zonder geldige identiteitspapieren of een heldere overeenkomst met hun toekomstige werkgever. Ze worden in dorpen gerekruteerd en een rooskleurig toekomstbeeld van een mooie baan voorgehouden. Ter plekke komen ze in een situatie van mishandeling terecht. Of arbeidsmigranten komen wel met een officieel contract, maar blijven na het verlopen van de contractuele periode zwart werken, ook dit werkt uitbuiting en mishandeling in de hand.

Zulfa: 'Ik voelde me verantwoordelijk voor de toekomst van mijn zontje.'

'Het afwezig zijn van een geldig contract werkt mishandeling in de hand'

MENSEN MET EEN MISSIE

Timu: 'Samen met de zusters zet ik me in zodat niemand uit mijn dorp meer gerekruteerd wordt.'

'De overheid is lang niet zo goed georganiseerd als de maffia die achter de mensenhandel zit'

Zuster Katarina (links) en zuster Erna (Franciscanessen, FSGM) met Zulfa en het team aan vrijwilligers.

Gebrek aan handhaving

De bazin van Zulfa is wreed, ze bedenkt de meest bizarre straffen. 'Eén keer mag ik mijn straf kiezen: de andere hulp in de huishouding slaan of de ontlasting van mijn bazin eten. Ik heb voor het tweede gekozen', zegt Zulfa met ogen vol schaamte. In die maanden verliest ze drie tanden, en wordt zo hard op haar nek geslagen dat ze een nekwervel breekt. 'Een keer

stond ik op de zevende etage van het appartementencomplex en overwoog te springen, maar ik heb het niet gedaan, ik wilde mijn zoontje weer zien.' Terwijl Zulfa haar verhaal vertelt, luistert zuster Katarina mee. Met steun van Mensen met een Missie zet zij zich met medezusters van haar congregatie en vrijwilligers uit de omgeving in tegen mensenhandel. Het gezicht van zuster

Katarina staat ernstig. Ze kent het verhaal, zal ze later zeggen. 'Er is hier in Indonesië wel wetgeving om mensenhandel tegen te gaan, maar die wordt niet gehandhaafd. De overheid is lang niet zo goed georganiseerd als de maffia die achter de mensenhandel zit. Soms wordt een kleine speler opgepakt, iemand die in dorpen mensen rekruteert, maar daarmee wordt het internationale netwerk niet aan het wankelen gebracht.'

Zuster Katarina werkt nauw samen met de *camat* (het hoofd van een subdistrict). 'Zijn vrouw is onze grootste fan', zegt ze lachend. Meermaals is de zuster op kantoor bij overheidsfunctionarissen om te pleiten voor meer handhaving. Ze motiveert de politie om haar te ondersteunen in haar voorlichtingsacties. Samen met vrouwen gaat ze langs scholen en dorpen om mensen voor te lichten over veilige migratie en te wijzen op de gevaren van mensenhandel. 'Geloof speelt hierin geen rol, deze problematiek gaat iedereen aan, christen en moslim.'

Anderen helpen

In het zaaltje waar Zulfa haar verhaal vertelt, zitten meer vrouwen. Vrouwen die haar begrijpen en steunen. Zoals Timu (42) en Siti (43), die beiden langdurig uitgebuit en mishandeld werden in het buitenland en nu als vrijwilliger andere vrouwen helpen. 'Samen met de zusters zet ik me in zodat niemand uit mijn dorp meer gerekruteerd wordt', zegt Timu, die als negentienjarig meisje bij haar oom in Jakarta ging wonen om werk te zoeken. Daar werd ze benaderd om als babysitter in Taiwan aan de slag te gaan, maar eenmaal daar komt ze in een fabriek voor

computeronderdelen terecht waar ze lange dagen maakt. Met haar Chinese en Filipijnse collega's kan zij geen woord wisselen. Op een dag is ze getuige van de affaire van haar baas met een Filipijnse collega. Vanaf dat moment wordt Timu verplicht om twintig uur per dag te werken. Haar baas houdt haar paspoort in en iedere dag dreigt hij haar iets aan te doen als ze zijn vrouw over de affaire vertelt. Ze is bang en alleen. Gelukkig heeft ze nog een kopie van haar paspoort, waarmee ze vlucht naar de Indonesische ambassade. Daar wordt zij geholpen om naar huis te komen. Terug in Jakarta wordt ze bedreigd door de bemiddelaar die haar rekruteerde. Ze heeft door te vluchten haar contract gebroken en moet een boete betalen.

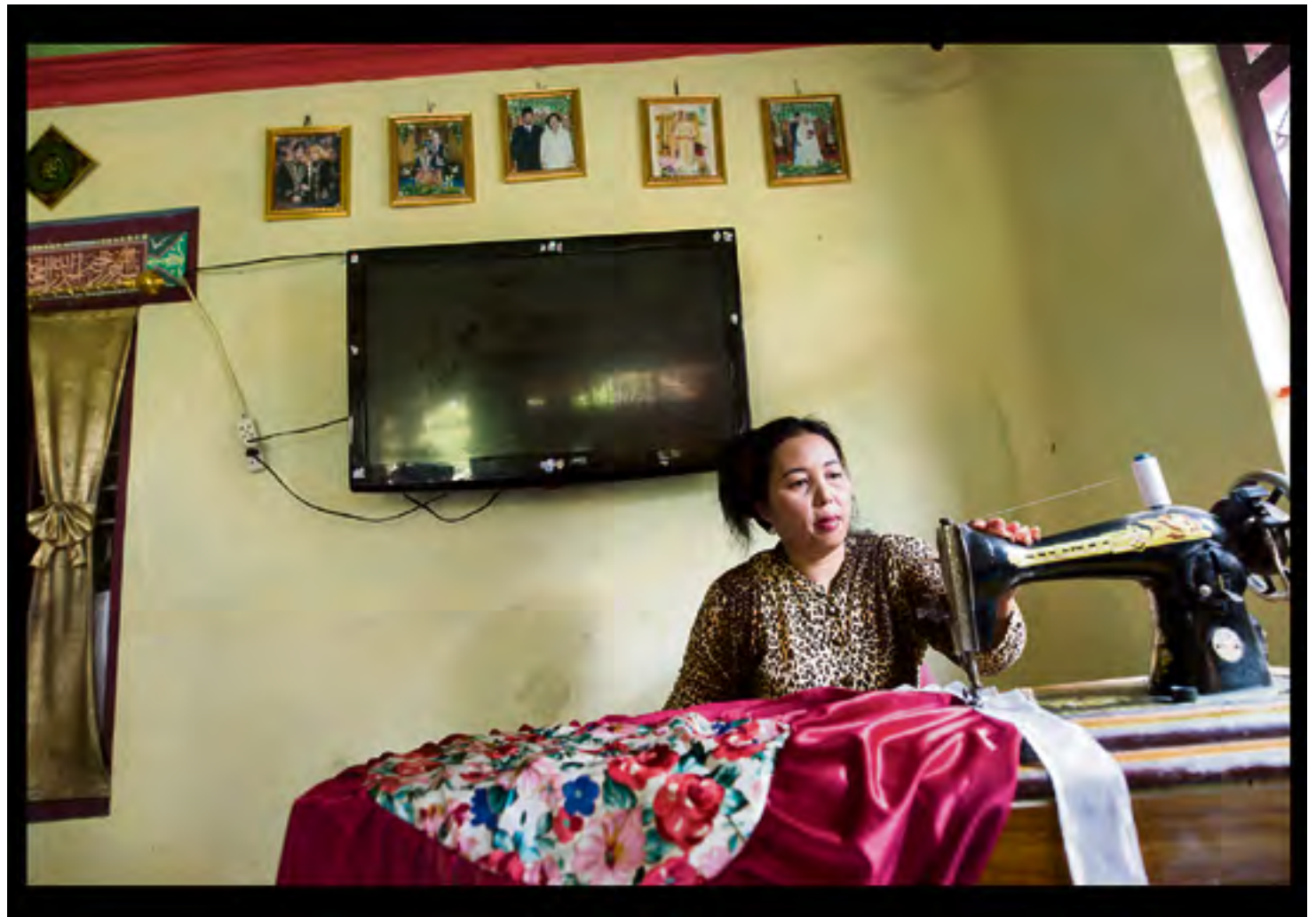
Siti op haar beurt maakte als jonge twintiger een pelgrimstocht naar Mekka in Saudi-Arabië, waar ze werd benaderd om te blijven werken als hulp in de huishouding. Ze werkt bij verschillende families. Soms wordt ze goed behandeld, maar vaak wordt ze lastig gevallen door de man des huizes of een van zijn zoons. Na drie jaar wil zij terug naar Indonesië met haar zuurverdiende geld. Maar als zij op het punt staat te vertrekken, wordt ze aangerand door de man des huizes. Diens vrouw is getuige van het voorval en zet Siti acuut op straat. Zonder salaris, zonder paspoort. De enige manier om terug te komen, is door zichzelf bij de politie aan te geven als illegale werker. Zij wordt teruggestuurd en komt in Indonesië aan met lege handen. Ondertussen is ze moeder en voedt ze haar dochtertje alleen op. Siti: 'Als alleenstaande moeder wil ik vaardigheden ontwikkelen om sterker te staan.'

MENSEN MET EEN MISSIE

Onverwacht naar huis

Zulfa is een maand geleden thuis gekomen. Haar bazin gaf haar een maand verlof om een islamitisch feest bij te wonen. Ze begeleidde haar in het vliegtuig naar Palembang, zette haar daar zonder paspoort en een luttel geldbedrag in een taxi naar haar dorp en vertrok weer. 'Misschien dacht ze echt dat ik aan het eind van mijn verlof terug zou komen, omdat ze mijn paspoort nog heeft. Misschien was ze me zat, ik weet het niet. De maand is nu voorbij, maar ik ga zéker niet meer terug.' Zuster Katarina hoopt dat Zulfa aangifte zal doen. 'We zullen haar daarin ondersteunen. En we zijn er voor haar en haar familie, om samen te huilen, te praten, te lachen en langzaam het gewone leven weer op te pakken.' ●

► Mensen met een Missie is een organisatie voor internationale samenwerking en solidariteit, actief in 13 landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. In Indonesië zet Mensen met een Missie zich samen met de zusters Franciscanessen FSGM en een uitgebreid netwerk van moedige mensen in tegen mensenhandel. Voor meer informatie zie www.mensenmeteenmissie.nl

Siti: 'Als alleenstaande moeder wil ik vaardigheden ontwikkelen om sterker te staan.'

INTERNATIONAL JUSTICE MISSION

Van bordeel naar hockeyveld

Tegenwoordig poseert ze als professioneel hockeyspeler stralend voor de camera's van sportjournalisten, maar als achtjarige toonde ze haar kinderlijk aan mannen in een bordeel. De Indiase Pavi (18) werd bevrijd, maar talloze meisjes wachten nog op een rechtssysteem dat hen eindelijk beschermt.

TEKST HENK JAN KAMSTEEG FOTOGRAFIE INTERNATIONAL JUSTICE MISSION

Het verhaal van Pavi is zoals dat van veel slachtoffers van mensenhandel. Ze dacht een baantje in de huishouding te krijgen, maar kwam vast te zitten in een bordeel. Misleid en verhandeld in de commerciële seksindustrie, waar meisjes besmet raken met HIV en gedumpt op straat eindigen als ze niet langer in trek zijn.

International Justice Mission (IJM) helpt jaarlijks duizenden kinderen te bevrijden uit deze erbarmelijke omstandigheden en investeert daarnaast in de relaties met lokale autoriteiten en het versterken van rechtssystemen. Zolang landen als India, de Filipijnen en de Dominicaanse Republiek hun eigen wetten tegen slavernij en mensenhandel niet serieus nemen, zullen bordelen gevuld blijven met kinderen.

Een sterker rechtssysteem redt kinderen. Mede dankzij de Bill en Melinda Gates Foundation, startte IJM in 2007 het zogenoemde Project Lantern in Cebu, op de Filipijnen, een stad waar pedofielen straffeloos kinderen konden misbruiken. Doel was om binnen vier jaar tijd het aantal kinderen in de seksindustrie te

verminderen met 20 procent. Door bevrijdingsacties, training van lokale autoriteiten en andere ngo's, bleek het resultaat verbluffend hoger: onafhankelijke onderzoekers constateerden een daling van 79 procent. Inmiddels zijn er nauwelijks nog kinderen in de bordelen van Cebu te vinden. Dit doordat overheden hun taak om de kinderen te beschermen eindelijk serieus hebben opgepakt. De politie valt bordelen binnen, openbaar aanklagers zijn getraind om rechtszaken te voeren tegen de mensenhandelaren en rechters spreken recht: daders verdwijnen daadwerkelijk achter de tralies.

IJM richt zich in de aanpak van mensenhandel op het versterken van rechtssystemen, onder meer door autoriteiten te trainen in de aanpak van mensenhandel en wetshandhavers in het effectief uitvoeren van hun werkzaamheden. Alleen wanneer (potentiële) daders inzien dat zij niet straffeloos hun gang kunnen gaan, zullen meisjes als Pavi veilig zijn. Alleen dan hoeven wij niet meer naar hen op zoek in bordelen, omdat zij gewoon in de schoolbanken zitten en touwtjespringen op het schoolplein. Daar waar zij thuishoren. ●

De Indiase Pavi [18] zat als kind vast in een bordeel. Duizenden meisjes wachten nog op bevrijding.

Een sterker rechtssysteem redt kinderlevens

SLAVERNIJ IN LIBIË

Het laatste station voor de dood

Duizenden jonge Afrikaanse stranden in hun zoektocht naar geluk in Libië, waar ze in handen vallen van mensenhandelaren, criminele bendes en gewapende groeperingen. Barrie wist te ontkomen en deelt zijn verhaal.

TEKST FRÉDERIKE GEERDINK FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

Als Barrie eraan terugdenkt, voelt hij nog de angst. Het was op het strand aan de Libische kust en hij werd samen met zo'n honderdvijftig anderen letterlijk een bootje ingeslagen. 'We hadden geen keus', vertelt hij. 'We waren met trucks naar het strand gebracht vanuit het kamp waar ik drie maanden gevangen zat. Ik was blij dat ik daar weg was, maar zonder zwemvesten de zee opgaan, met honderdvijftig mensen in een bootje met een capaciteit van vijftig, was beangstigend.'

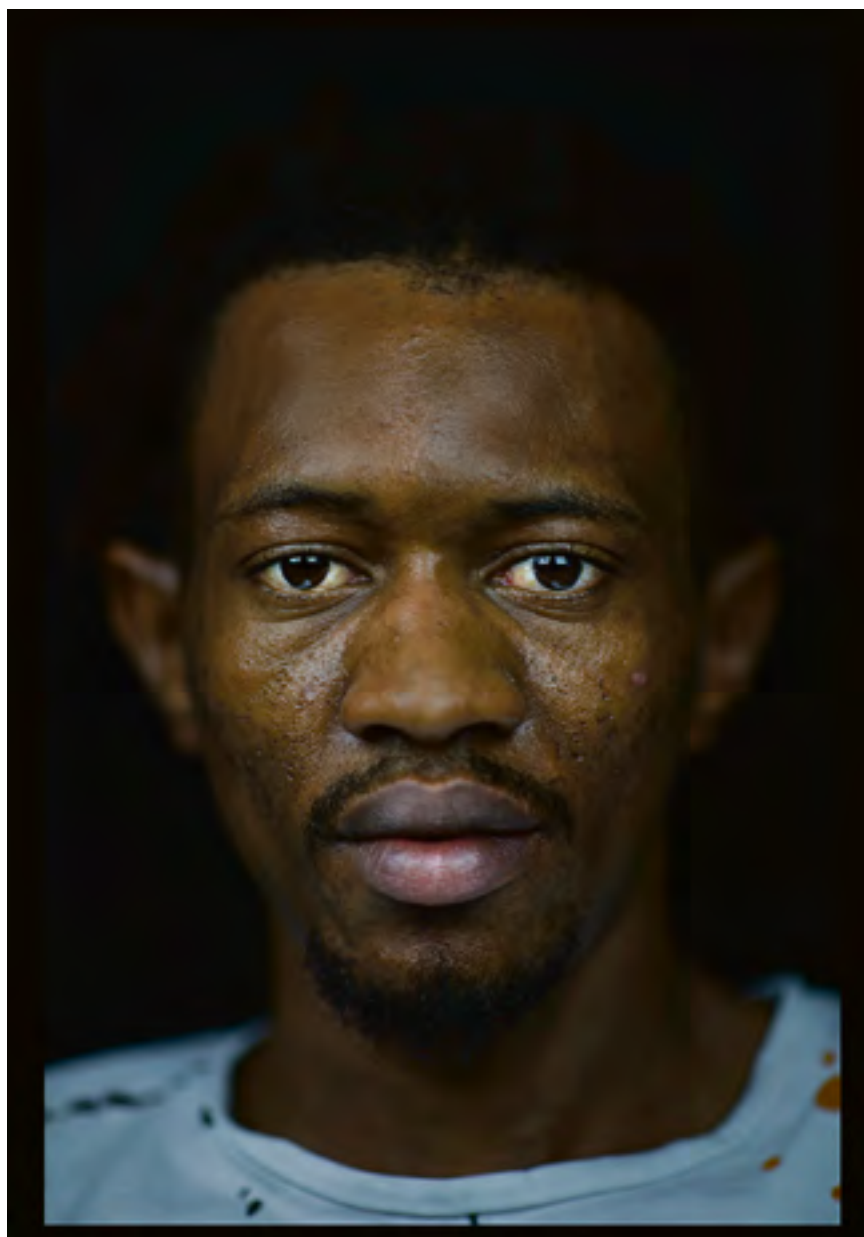
Barrie deelt zijn ervaringen op een terras in het centrum van Tilburg, waar hij sinds een tijdje woont. Hij is net meerderjarig, de boottocht is twee zomers geleden. Hij praat zachtjes. Waarom hij zijn geboorteland Sierra Leone verliet, wil hij niet vertellen. Problemen met zijn vader, daar houdt hij het bij. De intentie was niet om naar Europa te gaan. Hij reisde noordwaarts, via Guinee naar Senegal, om te kijken of hij werk kon vinden. Met wat jongens uit Gambia reisde hij door naar Algerije – daar zou meer werk zijn. Vanaf daar klinkt het alsof hij langzaam een fuik in zwom. Barrie: 'We sliepen in een onafgebouwd gebouw zonder douches of wc's. We verdienden wat met hand- en spandiensten. De sfeer was vaak bedreigend, ik denk vanwege onze huidskleur. Er werden stenen naar ons gegooid, of mensen stuurden honden op ons af. Toen we wat geld hadden gespaard, regelden we een taxi naar Libië.'

Tot slaaf gemaakt

Hij wist, vertelt hij, niets over de chaotische situatie in Libië. Hij volgde het nieuws niet. Maar ze waren de grens nog niet over of ze verloren de controle. 'We werden van de ene groep doorverkocht naar de andere. Telkens ging er geld van hand tot hand.'

Libië kent geen centraal gezag meer sinds in 2014 de burgeroorlog begon. Die was het gevolg van de burgeroorlog in 2011, waarmee een einde kwam aan de 42 jaar lange heerschappij van Moammar al-Qadhafi. Er zijn twee regeringen die verschillende delen van het land onder controle hebben, met daarnaast allereerste milities en criminele bendes met lokale macht. De regering in hoofdstad Tripoli wordt internationaal erkend. Het is de kustwacht van deze regering waar Italië, met goedkeuring van de EU, in 2017 een deal mee sloot. De EU voorziet de Libische kustwacht van boten en traint de medewerkers in het opsporen van bootjes met migranten. De deal is dat de onderschepten terug gaan naar Libië, waar ze in detentiecentra belanden. Van daaruit zouden ze terug moeten naar hun landen van herkomst, maar daar komt weinig van terecht.

Volgens de Verenigde Naties zijn de omstandigheden in de kampen mens-

Jonge Afrikaanse migranten komen terecht in kampen van Libische milities. Barrie werd drie maanden tot slaaf gemaakt. 'Er werd honderd procent gehoorzaamheid geëist.'

'Zelf ben ik niet gelovig, ik bad voor de anderen'

onwaardig. De detentiecentra van de regering zijn toegankelijk voor de UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de VN, en de Internationale Organisatie voor Migratie IOM. De kampen die bestierd worden door milities of criminelen niet, en daar zijn de omstandigheden nog schokkender. In zo'n kamp zat Barrie, drie maanden lang. Hij werd tot slaaf gemaakt van de groep die hem in handen had, maakte lange dagen op bouwplaatsen of een boerderij. Er werd honderd procent gehoorzaamheid geëist. Barrie: 'Ik zag een kind dat niet luisterde. Hij werd in de voet geschoten. Als twee mensen onenigheid hadden, werden ze aan een paal gebonden en tot bloedens toe geslagen. We sliepen nauwelijks omdat er geen plaats was om te liggen. Het enige eten was couscous en suiker.'

Bidden voor anderen

Een erg gelovig man noemt hij zichzelf niet, maar in het kamp bad hij, samen met andere moslims en met christenen. Ieder zijn eigen gebed, gevolgd door een gezamenlijk "amen". 'Ik bad voor de anderen', zegt Barrie, 'want ik dacht niet dat ik het zelf zou overleven.' De jonge man die op een bootje naar Europa werd gedwongen, omschrijft hij nu als een "geraamte". De tocht was verschrikkelijk. Barrie: 'Sommige mensen vielen uit de boot, die hesen we weer naar binnen. Iedereen was ziek en kotste op iedereen. Het was het laatste station voor de dood.' Er kwam redding. Een Italiaanse boot, een touwladder. Omdat hij de kracht niet meer had te klimmen, werd hij de reddingsboot in getrokken. In Palermo gingen ze van boord.

Van wie de boot was die hem redde, weet Barrie niet. De kans dat hij nu, in 2018, gered zou worden, is klein. Amnesty International spreekt er bij monde van Matteo De Bellis schande van. Hij werkt als onderzoeker migratie en asiel op het hoofdkantoor van Amnesty in Londen. De Bellis zegt dat mensen klem zitten in Libië. 'Sinds de deal tussen Italië en Libië in juli 2017 werd gesloten, zijn er minder mensen vertrokken uit Libië maar er worden er naar verhouding meer door de Libische kustwacht onderschept. In juni en juli van dit jaar is het aantal doden op zee relatief zeer hoog.' Europa laat, met andere woorden, mensen verdrinken of onder mensonterende omstandigheden opsluiten. De Bellis: 'In 2016 en 2017 waren er nog hulporganisaties die mensen redden, maar zij hebben hun activiteiten moeten stoppen omdat ze werden gecriminaliseerd.'

Legale routes nodig

Dat de EU deze situatie willens en wetens in stand houdt, noemt De Bellis 'immoreel en onwettig'. Amnesty heeft een heel rijtje aanbevelingen voor de EU om de situatie te veranderen, waaronder het opnemen van de mensen in Libië die als vluchteling of asielzoeker geregistreerd staan bij de UNHCR. Dat zijn er volgens de UNHCR 43.113. De Bellis: 'Dat is niet veel op de bevolking van heel Europa. Het is wel veel als je weet dat zij allemaal slachtoffer zijn van ernstige mensenrechtenschendingen.' Het onbekend aantal mensen dat opgesloten en tot slaaf gemaakt in kampen van milities en criminelen zit, is daarbij niet meegeteld. Maar uiteindelijk, zegt hij, is een fundamentele verandering nodig van het beleid, dat er nu op neerkomt dat de grens van Europa steeds zuidelijker in Afrika komt te liggen. 'De EU rekt haar grenzen op, maar weigert binnen die nieuwe grenzen ook Europese standaarden te respecteren. Het zou fatsoenlijk en slim zijn om legale routes naar Europa te creëren. Dat die niet bestaan, is de grootste tekortkoming van het Europese beleid.'

Barrie heeft de eerste afwijzing op zijn asielaanvraag in Nederland binnen. Hij is ertegen in beroep gegaan. 'De IND is niet geïnteresseerd in mijn ervaringen in Libië. Het enige dat telt is dat ik in Sierra Leone geen problemen met de autoriteiten heb gehad. Maar ik zou graag hier een toekomst opbouwen.' De GGZ heeft hem gesprekken en medicatie geboden om zijn trauma's te verwerken, maar daar is hij mee gestopt. Hij stort zich nu op zijn opleiding in de logistiek en op theater en sport. 'Daar word ik sterker van, al zijn de nachtmerries nog niet voorbij.' ●

SCHARLAKEN KOORD, EEN PROJECT VAN THDV

Digitale hulp voor online escort

Steeds meer prostituees vertrekken uit de rosse buurten en bieden zich online aan. De misstanden zijn groot en het is lastig vrouwen te bereiken. Lastig, maar niet onmogelijk.

TEKST SIMONE SCHOEMAKER FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

'Robert was heel lief, ik had nooit gedacht dat het zo verkeerd zou lopen. Het is moeilijk uit te leggen hoe dit soort manipulatie werkt. Hij was lief en dan ineens weer boos; hij speelde echt met mijn gevoel. Dat is een dodelijk spel waar je moeilijk uit komt.' Aan het woord is Linda*, een spontane Nederlandse vrouw van 48 die werd verleid om weer in de prostitutie te gaan werken. 'Ik leerde Robert via via kennen toen ik 45 was, hij was aardig en had echt interesse in mij. Ik had behoefte aan iemand die er voor me was. We kregen een relatie en gingen samenwonen, dolverliefd was ik.

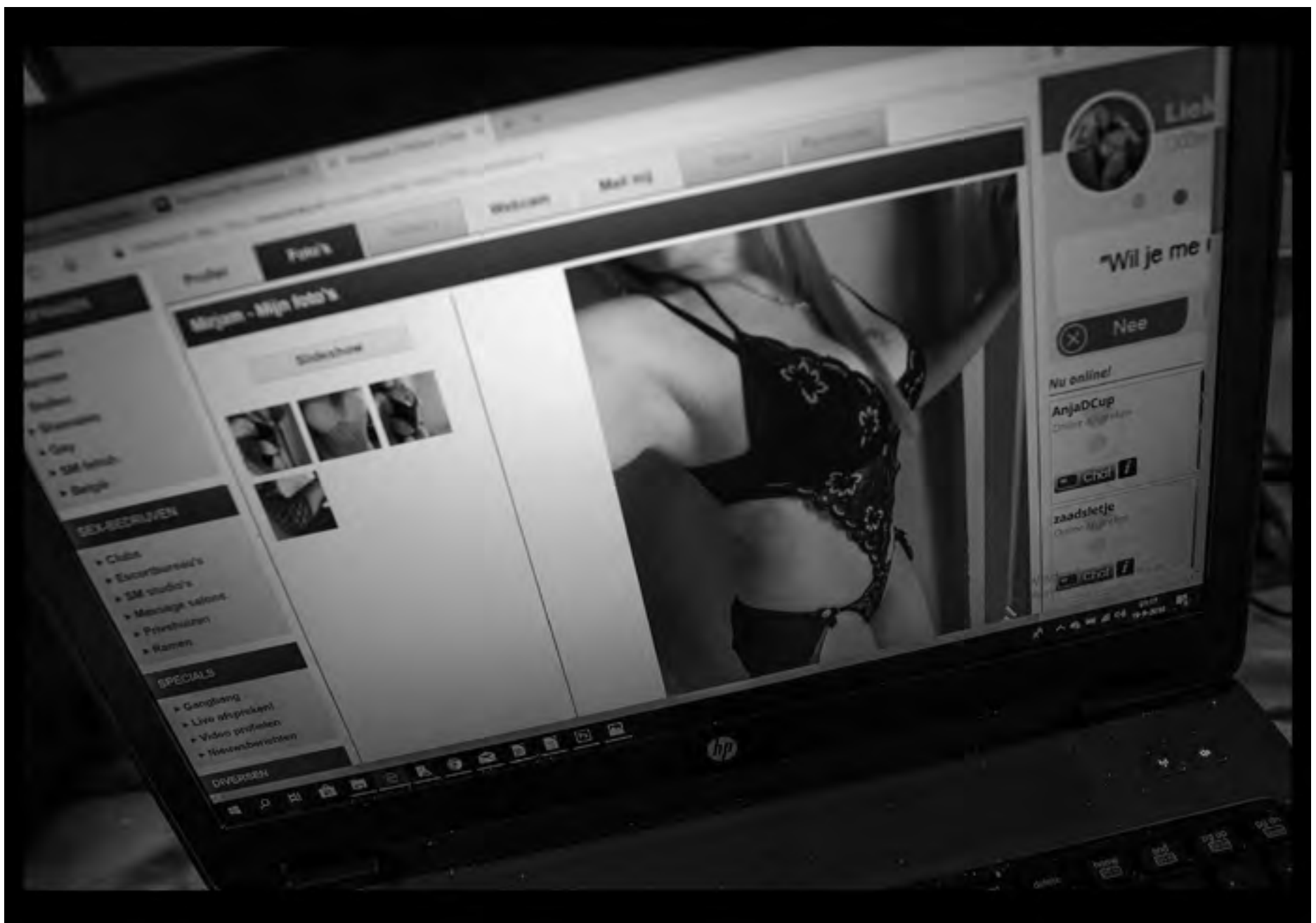
Tegen hem was ik er ook voor het eerst eerlijk over dat ik als achttienjarige in de prostitutie gewerkt had. Robert had allerlei vragen en wilde vooral weten of ik dat werk weer wilde doen. Ik vertelde hem dat ik blij was eruit te zijn en het geld niet meer nodig had; van mijn baantje in de schoonmaak kon ik goed rondkomen. Na een aantal maanden begon hij een serieus gesprek; hij wilde graag verder met mij, maar maakte zich zorgen over zijn geldproblemen. Hij stelde voor dat ik weer in de prostitutie ging werken, ditmaal via internet. Ik hield van hem en was heel bang om alleen te zijn. Zijn aandacht zorgde ervoor dat ik me geliefd voelde, dat wilde ik niet kwijt. Hij dreigde te vertrekken

als ik niet in de prostitutie ging werken, ik dacht dat ik onze relatie in stand kon houden door geld te verdienen.'

Ogen geopend

'Robert liet me sexy foto's maken en vertelde me op welke websites ik moest adverteren. Ik heb me nooit laten registreren bij de Kamer van Koophandel, het ging allemaal zwart. Al snel kreeg ik mijn eerste klanten. Robert bracht me weg en haalde me weer op. Ik gaf hem het geld en hij was tevreden als het voldoende was. Ik werd zijn bezit, hij bepaalde alles en liet me nooit alleen. Zijn gedrag was wispelturig en intimiderend, soms sloeg hij me of greep me bij de keel, en een moment

'Zijn aandacht zorgde ervoor dat ik me geliefd voelde, dat wilde ik niet kwijt'

SCHARLAKEN KOORD, EEN PROJECT VAN THDV

later was hij weer heel lief. Hij begon ook een wietplantage in mijn huis, ik had daar zelf geen zeggenschap over. Na drie maanden werd de wietplantage ontdekt en werd ik uit mijn huis gezet. Ik was alles kwijt, Robert had inmiddels een andere vrouw die voor hem werkte en verbrak onze relatie. Ik ging legaal werken in een massagesalon en door gesprekken daar besefte ik pas dat ik slachtoffer was van een mensenhandelaar. Mijn ogen gingen toen open. Bij Scharlaken Koord zocht en vond ik hulp, zij begrepen wat ik nodig had.'

Nieuwe aanpak werkt

Tuiswerkers zijn lastig te bereiken. Scharlaken Koord ontwikkelde daarom een nieuwe website en methodiek om contact te leggen met vrouwen die online klanten werven.

'Er zitten grote risico's aan online escort; in meer dan 20 procent van de gevallen is er sprake van misstanden'

Coördinator Marijn Goodijk: 'Ons programma vindt, via seksadvertenties, telefoonnummers van thuiswerkers en stuurt ze sms-berichten. Via die weg bieden we hulp aan en een luisterend oor. In onze berichten verwijzen we naar onze website. Hier geven we informatie, maar we zijn ook aanwezig om gewoon te kletsen via de live chat. Voor wie dat wil, is er juridische en praktische hulp. We krijgen veel reacties; dit is echt een manier van werken die aansluit bij de doelgroep.'

Er zijn grote risico's verbonden aan werken via het internet; bij politiecontroles blijkt er in meer dan 20 procent van de gevallen sprake van misstanden. Denk hierbij aan gedwongen prostitutie, mishandelingen, minderjarigheid of slechte hygiëne. Marijn Goodijk: 'Er zijn situaties bekend van vrouwen die maandenlang werken in een afgesloten garagebox. Een groot deel van de rotzooi die tien jaar geleden op de Wallen speelde, is nu digitaal gegaan.' ●

**Linda is een gefingeerde naam. De vrouwen op de foto's komen niet in het verhaal voor.*

► Scharlaken Koord is onderdeel van THDV en biedt al meer dan 30 jaar hulp aan vrouwen en meisjes die werken in de prostitutie en staat op voor slachtoffers van dwang en voor eenieder die zelf haar stem niet kan laten horen.
www.scharlakenkoord.nl

THDV

scharlaken
koord

“ALS HIJ ME NIET SLOEG DAN VROEG IK ME AF OF HIJ NOG VAN ME HIELD”

Irene | Cliënt Scharlaken Koord

Het debat over prostitutie staat op scherp. Wat zijn de verhalen achter de prostitutie?

Maak een indrukwekkende wandeling langs de wallen met een professionele gids en ontmoet Amsterdam anders.

Gratis voor Trouw-lezers | Kortingscode #trouw2018

Reserveer de wandeling via www.scharlakenkoord.nl/trouw
De vrouw op de foto is niet de vrouw uit het artikel.

FAIRWORK

Slaaf van de ambassadeur

Corazon Espanto: 'Ik had mijn vrijheid terug, maar mijn waardigheid was van me afgenomen.'

'Naar buiten mocht ik niet, ze namen mijn paspoort en verblijfsvergunning af en ik werd letterlijk een gevangene. Mijn werkweek duurde zeven dagen per week, achttien uur per dag'

De Filipijnse Corazon Espanto (65) werd jarenlang uitgebuit en gevangen gehouden in de residentie van de ambassadeur van Saoedi-Arabië in Wassenaar. Ze wist te ontsnappen, maar het was een traumatische ervaring. 'We aten brood uit de vuilnisbak.'

TEKST RENATE VAN DER ZEE FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

Op de Filipijnen had ik het heel zwaar. Ik was moeder van zeven kinderen en we leefden in diepe armoede. Mijn man was elektricien op afroepbasis, maar als hij niet voor een klus werd gevraagd, verdiende hij niets. Soms hadden we niet eens geld voor brood. Dus toen iemand me vroeg of ik er voor voelde om bij een familie in Saoedi-Arabië te gaan werken, was ik ontzettend blij. Ze zeiden dat ik 350 dollar per maand zou gaan verdienen. Héél veel geld, ik kon mijn geluk niet op. Aangekomen in Saoedi-Arabië bleek dat ik geen 350 dollar zou krijgen, maar 250. Ik zei er niets van, ik was te blij dat ik werk had. Ook kreeg ik andere werkzaamheden te doen dan ik had gedacht. Ik ben klermaakster en dacht dat ik als zodanig bij die familie zou gaan werken. Maar behalve kleren naaien moest ik ook de kinderen verzorgen en de volledige huishouding doen. Mijn werkdag begon om half zes 's ochtends en vaak was ik pas om twee uur 's nachts klaar. Er lag bijvoorbeeld overal vaste vloerbedekking en die moest ik met de hand reinigen. De trap moest ik met chloor boenen, wat slecht was voor mijn gezondheid, maar ik durfde niet te weigeren.

Uitbuiting in Nederland

In 2003 werd mijn baas benoemd tot ambassadeur in Nederland en ik ging mee. Ik dacht: we gaan naar Europa, daar wordt alles vast beter. Ik hoopte op meer loon en minder werk. Maar daar, in die villa in Wassenaar, werd mijn situatie nog veel slechter. Naar buiten mocht ik niet meer, ze namen mijn paspoort en Nederlandse verblijfsvergunning af en ik werd letterlijk een gevangene. Mijn werkweek duurde zeven dagen per week, achttien uur per dag.

Op een gegeven moment vertrokken er personeelsleden en besloot ik mijn zoon van 31 en mijn dochter van 19 te laten overkomen om mee te werken en geld te verdienen. Ik dacht: het zal mijn familie helpen. Met zijn drieën verdienden we 900 euro, ik vond dat een flink bedrag – want ik kende mijn rechten niet. Onze situatie was vreselijk: we waren altijd aan het werk en we spraken nooit iemand buiten de residentie. In mijn contract stond dat ik een toelage zou krijgen voor eten en kleren, maar daar heb ik nooit iets van gezien. Onze maaltijden bestonden uit de restjes die de ambassadeur en zijn gezin overlieten. We mochten niet zomaar brood pakken, dus als ik sandwiches moest maken, bewaarde ik de korsten voor ons ontbijt. We moesten alles in het grote huis schoonmaken, ook de hoge ramen en het grote zwembad. Mijn zoon verwijderde duikend de vuile plekken in het bassin. Op een gegeven moment zei mijn dochter: "Mama, ik word hier gek, ik wil naar buiten!" Ik voelde me zo schuldig tegenover mijn kinderen, maar ik durfde niets te zeggen uit angst dat we ontslagen zouden worden. Op een dag zag mijn zoon dat ik brood uit de vuilnisbak haalde. Ik dacht: als ik de schimmel er af snijd, kunnen we het best nog eten. Toen zei hij: dit moet ophouden. Mijn zoon werd soms ingezet als bewaker buiten voor het huis en op een van die dagen ontmoette hij een Filipijnse vrouw die voor een ambassade in de buurt werkte. Hij vertelde haar alles en zij beloofde ons te helpen. Zij bracht ons uiteindelijk in contact met leden van de Filipijnse gemeenschap die bereid waren ons op te vangen.

Anderen helpen

We maakten een ontsnapingsplan. De avond voordat we zouden vluchten, maakte mijn zoon de elektrische achterdeur onklaar en zette hem op een kier. Om half zes 's ochtends, toen de ambassadeur en zijn gezin nog lagen te slapen, slopen wij het huis uit. Het was 2008. Na vijfentwintig jaar te zijn uitgebuit was ik eindelijk vrij. Vervolgens kwam ik in contact met FairWork, een organisatie die zich inzet voor slachtoffers van arbeidsuitbuiting. Zij spoorden me aan aangifte te doen tegen de ambassadeur, maar het duurde tot 2012 voordat ik dat aandurfde. Uiteindelijk werd de zaak geseponeerd vanwege de immuniteit van de ambassadeur. Dat was een zware klap, ik kreeg geen gerechtigheid. Ik was slachtoffer geweest van moderne slavernij en had mijn vrijheid terug, maar mijn waardigheid was van me afgenomen.

Gelukkig kregen mijn kinderen en ik wel een verblijfsvergunning, ze zijn er goed aan toe. Mijn dochter is nu getrouwd met een Nederlander en verwacht haar tweede kind en mijn zoon heeft een baan in een bejaardenhuis. Zelf help ik als vrijwilliger voor FairWork mensen die hetzelfde meemaken, want ik ben zeker niet het enige slachtoffer van moderne slavernij. Dus ik spreek me uit waar ik kan. Want als ik dat niet doe, weet niemand dat dit soort dingen echt gebeuren in Nederland.' ●

FairWork bestrijdt en voorkomt moderne slavernij in Nederland. FairWork is te bereiken via info@fairwork.nu of 020 760 08 09. Zie voor meer informatie: www.fairwork.nu

AMSTERDAMS COÖRDINATIEPUNT MENSENHANDEL (ACM)

Je staat er niet bij stil

Ook in Nederland is mensenhandel aan de orde van de dag. Misschien werk je er zelfs wel, onbewust of indirect, aan mee.

TEKST FRÉDERIKE GEERDINK FOTOGRAFIE MONA VAN DEN BERG

Een enorme hal gevuld met het oorverdovende lawaai van was- en droogmachines. Werknemers die de machines bedienen, die handdoeken, lakens, kussenslopen in machines prop-pen, daarna opvouwen, verpakken, van de juiste etiketten voorzien. Zonder gehoorbescherming, met blote voeten gestoken in slippers in contact met chemicaliën. Op te vaak naar het toilet gaan, staat een uitbrander. In Nederland, anno 2018. Echt?! Mill Bijnen, zorgcoördinator bij het Amsterdams Coördinatiepunt Mensenhandel (ACM), zag het met eigen ogen: 'Je staat er niet altijd bij stil dat veel hotels in Nederland hun was uitbesteden, en dat dat soms tot uitbuiting leidt, maar het is de realiteit.'

Je staat er niet altijd bij stil: het vat de situatie rondom mensenhandel in Neder-

land treffend samen. Terwijl het dagelijks gebeurt in uiteenlopende branches, van wasserettes, horeca en wietplantages tot bij particulieren thuis. De slachtoffers zijn vaak legaal naar Nederland gekomen uit landen als Vietnam, India, Polen, Marokko, de Filipijnen.

De term mensenhandel zorgt misschien voor verwarring. Mensensmokkel en mensenhandel zijn niet hetzelfde. Smokkel, dat is mensen illegaal vervoeren en ze daar grof geld voor laten betalen. Handel, dat is uitbuiting op de werkvloer. Mensen dwingen te werken. Ze hun paspoort en inkomsten afpakken. Ze eindeloze uren in touw laten zijn en dreigen met geweld bij ongehoorzaamheid. Wie denkt dat het buiten de prostitutie niet bestaat, vergist zich.

Het ACM pleit voor bewustwording. Mill Bijnen: 'Het kan je schoonmaakster

Mensenhandel vindt plaats in verschillende branches, niet alleen in de prostitutie.

zijn die je via een uitzendbureautje hebt ingehuurd. Misschien voel je wel aan dat ze geen keus heeft maar hoop je haar te helpen met die vijftien euro per uur. Maar wat als ze er daarvan maar drie mag houden?' Steek je licht op. Stel vragen. En wees niet bang het ACM in te schakelen. ●

Bij vragen of vermoedens van uitbuiting, ga naar de website www.hvoquerido.nl/acm of bel 020 6263800 of 0610 599458.

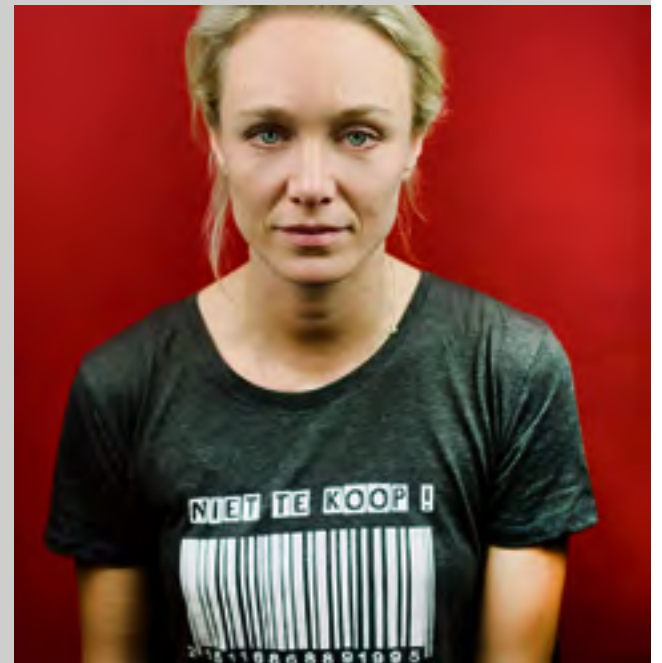
MODERNE SLAVERNIJ: DICHTERBIJ DAN JE DENKT!

Gaitje Jansen

Hanneke Groenteman

Sophie van Winden

Dolores Leeuwin: ‘Mensenhandel omvat veel meer dan ik dacht. Daarom doe ik mee met de campagne tegen mensenhandel; mensen moeten weten dat dit speelt en wat ze er zelf aan kunnen doen. Ieder mens heeft recht op vrijheid en om te zijn wie hij is. Ik heb er ook gewoon een pesthekel aan dat er misbruik van iemand wordt gemaakt, alleen maar omdat het kán. Het is laf en makkelijk en het móet stoppen.’

Sophie van Winden: ‘Er worden veel mensen, soms pal onder onze neus, onmenselijk behandeld. Ik vind dat we als mensen aan elkaar verplicht zijn goed naar elkaar te blijven kijken, we hebben de verantwoordelijkheid om voor elkaar te zorgen. Moderne slavernij is vaak onzichtbaar, maar als we ons er meer bewust van zijn, zijn de misstanden ook op te lossen.’

Kijk voor de campagne tegen mensenhandel op:

www.youtube.com/monavandenberg/stopmoderneslavernij

Deel de campagne op social media **#delen** **#stopmoderneslavernij**

Colofon

Deze krant valt niet onder de redactionele verantwoordelijkheid van Trouw
uitgave: Oktober 2018

Idee, hoofdredactie, fotografie
Mona van den Berg
www.monavandenberg.nl

Eindredactie
Annemiek Verbeek
www.annemiekverbeek.nl

Vormgeving
Krijn Ontwerp - Bas Krijn
www.krijnontwerp.nl

Illustratie
Saskia Tannemaat

Aan deze krant werkten mee:
Femke van Biezen, Fréderike Geerdink, Willemijn de Jong, Henk Jan Kampsteeg, Simone Schoemaker, Renate van der Zee.

Deze krant is tot stand gekomen door:
Amsterdams Coördinatiepunt Mensenhandel (ACM), Coalitie tegen Seksuele Kinderuitbuiting, FairWork, International Justice Mission, Leger des Heils, Koraal, Mensen met een Missie, THDV/Scharlakenkoord